

Pákai Öveges József Óvoda

PEDAGÓGIAI PROGRAM

„Ha a jövő évről akarsz gondoskodni,
vess magot!
Ha egy évtizeddel számolsz,
ültess fát!
Ha terved egy életre szól,
embert nevelj!”

2015

Pedagógiai Program

Írták:

a Pákai Öveges József Óvoda nevelőtestülete

Szerkesztette:

Petőné Kulcsár Zsuzsanna

mb. óvodavezető

Páka, 2015

TARTALOMJEGYZÉK

Törvényességi háttér.....	5. oldal
Intézményi adatok.....	6. oldal
Bevezetés.....	8. oldal
Helyzetelemzés.....	9. oldal
Bölcsődei helyzetkép.....	10. oldal
I. Célfejezet.....	11. oldal
1. Gyermekképünk.....	11. oldal
2. Óvodaképünk, bölcsődeképünk.....	12. oldal
3. Az óvodai és a bölcsődei nevelésünk célja, alapelvei, általános feladatai.....	12. oldal
3.1. Egészséges életmód, gondozás, szokásrendszer kialakítása.....	15. oldal
3.2. A testi, lelki egészség fejlesztése, viselkedési függőségek.....	19. oldal
3.3. Érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés.....	22. oldal
II. Nevelési-fejlesztési területek anyaga.....	26. oldal
1. Képességfejlesztés, integrált fejlesztés.....	26. oldal
1.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek.....	28. oldal
1.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek.....	29. oldal
1.3. Tehetséggondozás.....	29. oldal
1.4. Logopédiai ellátás.....	30. oldal
1.5. A migráns gyermekek interkulturális nevelése.....	30. oldal
2. Tevékenységformák.....	31. oldal
2.1. Játék.....	31. oldal
2.2. Munka.....	35. oldal
2.3. Anyanyelvi nevelés.....	37. oldal
2.4. Mozgás.....	38. oldal
2.5. A külső világ tevékeny megismerése.....	40. oldal
Társadalmi és természeti környezet.....	40. oldal
Matematikai tapasztalatszerzés.....	43. oldal
2.6. Művészetre nevelés, hagyományörzés.....	45. oldal
2.6.1. Mesélés, verselés.....	45. oldal
2.6.2. Manuális tevékenység.....	47. oldal
2.6.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.....	49. oldal
2.6.4. Hagyományörzés.....	52. oldal
2.6.5. Integrációs Pedagógiai Program (IPR).....	53. oldal

3. A fejlődés leggyakoribb jellemzői a bölcsődéskor végére.....	54. oldal
III. Az óvodai és bölcsődei élet megszervezése.....	54. oldal
1. Óvodáink szerkezetének bemutatása.....	54. oldal
2. A nevelés időkeretei és tervezése.....	55. oldal
2.1. Napirend.....	55. oldal
2.2. Hetirend.....	56. oldal
2.3. Tervezés.....	57. oldal
3. Kapcsolataink.....	57. oldal
3.1. Rendszeres külső kapcsolatok.....	57. oldal
3.2. A kiemelt intézményekkel, szervezetekkel való kapcsolattartás.....	58. oldal
4. Gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenység.....	60. oldal
5. A program megvalósulásának szubjektív és objektív feltételei.....	61. oldal
5.1. Személyi feltételek.....	61. oldal
5.2. Tárgyi feltételek.....	63. oldal
Felhasznált szakirodalom.....	64. oldal
Legitimációs záradék.....	65. oldal

Törvényességi háttér

- A 2013. évi CXXIX. Törvénnyel módosított 2011. évi CXC. törvény a Nemzeti Köznevelésről
- 257/2013. (VII.5.) Korm. rendelettel módosított 229/2012. (VIII.28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 368/2011. (XII.31.) Korm. Rendelet Államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról
- 363/2012. (XII.17.) Korm. Rendelet Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról
- A 47/2013. (VII.4.) EMMI rendelettel módosított 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 15/2013. (II.26.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- A 2013. évi CXXIX. Törvénnyel módosított 1992. évi XXXIII. törvény a közalkalmazottak jogállásáról
- A 257/2013. (VII.5.) Korm. rendelettel módosított 149/1997. (IX.10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról
- 1/1998. (VII.24) OM rendelet a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről
- 22/2013. (III.22.) EMMI rendelettel módosított 17/2013. (III.1) EMMI rendelet a nemzetiségi óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

Intézményi adatok

- Megnevezés: Pákai Öveges József Óvoda
  - Székhely: 8956 Páka, Ifjúság u.11.
  - Telephelyek: Pákai Öveges József Óvoda Csömödéri Telephely
Csömödér, Rákóczi u.16.
Pákai Öveges József Óvoda Novai Telephely
Nova, Kossuth u. 6.
  - Az alapító okirat száma, kelte: 639/1/2014, 2014.05.30.
Szakágazat: 851020
Alaptevékenység: Óvodai nevelés
  - Fenntartó, működtető szerv neve és címe: Pákai Öveges József Óvodát Fenntartó
Intézményi Társulás
Székhelye: 8956, Páka Petőfi u. 1.
Működési területe: A társult önkormányzatok közigazgatási területe
- A társulás tagjai:**
- Páka Községi Önkormányzat Képviselő testülete
  - Kányavár Községi Önkormányzat Képviselő testülete
  - Ortaháza Községi Önkormányzat képviselő testülete
  - Pördefölde Községi Önkormányzat Képviselő testülete
  - Csömödér községi Önkormányzat Képviselő testülete
  - Hernyék Községi Önkormányzat Képviselő testülete
  - Iklódbördőce Községi Önkormányzat Képviselő testülete
  - Nova Községi Önkormányzat Képviselő testülete
  - Barlahida Községi Önkormányzat Képviselő testülete
- Irányítói jogokkal felruházott irányító szerv: Pákai Öveges József Óvodát Fenntartó
Intézményi Társulás Társulási Tanácsa
  - Hivatalos bélyegző felirata: Pákai Öveges József Óvoda
8956 Páka, Ifjúság út 11.
  - Számlavezető pénzügyintézet neve: Dél-zalai Egyesült Takarékszövetkezet
  - Jogállása: közös igazgatású köznevelési intézmény
  - Gazdálkodása: önállóan működő költségvetési szerv
  - Az intézmény vezetőjének megbízása:

Az intézmény vezetője a Pákai Öveges József Óvodát Fenntartó Intézményi Társulás Társulási Tanácsa által megbízott óvodavezető, aki munkáltatói jogkörrel rendelkezik az intézményben foglalkoztatott valamennyi közalkalmazott tekintetében a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII törvény és a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvényben foglaltak szerint.

- OM azonosító: 202296
- Telefon/ fax: 06 92 579 – 004
- E-mail cím: csovoda10@freemail.hu

Bevezetés

Nevelésünk mottója:

„ A gyermek fejlődése szempontjából döntő fontosságú, hogy érezze, nemcsak szeretik, hanem olyannak szeretik, amilyen.”

(Hermann Alice)

Nevelőtestületi kollektívánk olyan pedagógiai rendszert próbált kidolgozni, amely nem intézmény - hanem gyermekközpontú, amely során azt próbáltuk kutatni, hogy mikor milyen a gyermek testi, lelki, szellemi értelemben, hogyan tudjuk számára megteremteni azt a kedvező, ingerdús környezetet, amelyben szabadon kibontakoztathatja egyéniségét.

Programunk célja aktív, öntudatos gyermekek nevelése; úgy vezessük el őket az iskola küszöbéig, hogy az új feladatokra felkészültek, alkalmasak legyenek, s e közben boldog gyermekkorukat megőrizzék.

Szeretnénk megnyerni a szülők támogatását. Ha bizalmat kapunk, a valóság meggyőzi őket arról, hogy gyermekük szeret óvodába járni, ott jól bánnak vele, naponta ügyesedik, okosodik.

Megfelelő felkészültségű óvodapedagógusaink, dajkáink, pedagógiai asszisztenseink és a kisgyermeknevelő-gondozónk igyekeznek megfelelni a kor elvárásainak, az innovatív tevékenységekre ösztönző újfajta gyakorlatnak.

Saját sikerek, tévedések által kristályosodik ki a helyes út, tőlünk pedig mindez folyamatos önkontrollt, önművelést igényel.

Petőné Kulcsár Zsuzsanna

mb. óvodavezető

Helyzetelemzés

1997 augusztusában csömödéri, gutorföldi, novai, pákai óvodák és iskolák fenntartó önkormányzatai létrehozták az Intézményfenntartó Társulást, és ezzel egy új szervezeti egység jött létre, amelynek központja a pákai Öveges József Általános Iskola lett.

Tagintézményei a csömödéri, gutorföldi, novai óvodák és iskolák alsó osztályai voltak.

2011 augusztusában a gutorföldi intézmény kilépett a társulásból.

2011 szeptemberében a novai tagintézmény egységes óvoda-bölcsőde csoporttal bővült, ezért programunk módosításra került, amelyet a Regionális Módszertani Bölcsőde jóváhagyott.

Óvodáink együttműködése a szakmai munkában teljesedett ki. A programírással óriási felelősséget kaptunk, hiszen egyre nagyobb és szerteágazóbb feladatokat kell felölelnünk.

2013 januárjában újabb szervezeti átalakulásban volt részünk. A csömödéri, novai és pákai óvodák fenntartására létrejött a 9 önkormányzat által létrehozott Pákai Öveges József Óvodát Fenntartó Intézményfenntartói Tanács, melynek székhelye a Pákai Közös Önkormányzati Hivatal.

A három óvoda székhelye: Páka, ifjúság u. 11

Telephelyek: Csömödér, Rákóczi u. 16.

Nova, Kossuth u. 6.

2013 augusztusában módosításra került a programunk. 2015-ben a törvényi szabályozásnak megfelelően kiegészítettük, módosítottuk programunkat. Figyelembe vettük a törvényi szabályozásokat, szakmai helyzetelemzést, partneri elvárásokat és szakmai-pedagógiai hagyományainkat.

A Csömödéri Telephelyen etnikai kiegészítő program működött 2012-ig. A 3 H-s gyermekek Integrációs Pedagógiai Programját a Csömödéri Telephelyen 2009-ben, a Pákai Székhelyintézményben 2014-ben vezettük be.

A Difer program kísérleti megvalósításában egy kolléganőmmel két éven keresztül együtt dolgoztunk a Szegedi Tudományegyetem kutatócsoportjával. A végleges Difer program a mi gyakorlati tapasztalatainkat is tükrözi. A csömödéri óvodában 2001-től a kísérleti program, majd 2004 őszétől a már véglegesített Difer program beépült nevelőmunkánkba. 2011-től a Pákai Öveges József Óvoda három intézményében ezt a mérési módszert alkalmazzuk.

A HEFOP/2005/3.1.3 nyertes pályázatunk eredményeképpen 2006-tól került bevezetésre a csömödéri és a pákai óvodában a kompetencia alapú óvodai nevelés, melyet a helyi nevelési programunkba ágyaztunk be.

Bölcsődei helyzetkép

2011 szeptemberében a novai tagintézmény (később telephely) egységes óvoda-bölcsőde csoporttal bővült. A csoport szülői kezdeményezésre, szakértői támogatással jött létre.

Az itt működő egységes óvoda - bölcsőde csoport megoldást jelent 2 éves kortól a gyermekek napközbeni ellátására. Ez az ellátási forma nagy segítséget jelent a családok számára a nevelésben. Javítják a szülők elhelyezkedési esélyeit, a hátrányos helyzetű gyermekek napközbeni ellátása biztosítottá válik.

A gyermek érzelmi kötődése útján ismeri meg a környező világot, ezért legfontosabb az érzelmi biztonság nyújtása. Csak így tudjuk elérni, hogy érdeklődő, fogékony legyen az őt körülvevő világ iránt.

Az élet korai szakaszában a gyermeket ért hatások meghatározóak, ezért nagy a családi nevelés és az arra épülő bölcsődei nevelés felelőssége.

Kiemelt közös célunk és feladatunk a gyermeki szabadság tiszteletben tartása, a nevelői és gondozói munka összekapcsolódása, a differenciált bánásmód, az egyéni szükségletek figyelembe vétele és a játékba integrált cselekvő képességfejlesztés.

I. fejezet

Célfejezet

1. GYERMEKKÉPÜNK

A 2-7 éves életkori szakasz a gyermek fejlődésében, személyisége alakulásában az egész életére meghatározó, megismételhetetlen lehetőségeket rejt.

A gyermeket olyan élményekkel szeretnénk elindítani a világba, amelyekből lelki, szellemi táplálékot meríthetnek további életükhöz:

- hogy megismerjék, szeressék, óvják a világot, méltóságban, barátságban éljenek vele, legyenek fogékonyak a szépre, jóra,
- hogy éljenek egészségesen, mozgáskultúrájukat folyamatosan fejlesszék,
- hogy alkalmazkodjanak mindenkori társaikhoz, örüljenek mások sikereinek,
- hogy szeressék a könyveket,
- hogy sajátítsák el az önkifejezés módjait,
- hogy legyenek képesek toleranciára, alkalmazkodásra, nyitottak a változásokra,
- hogy átérezhessék a hagyományok üzenetét,
- hogy kérdéseiket nyíltan, bátran megfogalmazhassák,
- hogy rácsodálkozzanak és fedezzék fel a környezetük, a természet jelenségeit, vegyék észre fejlődésük változásait, szeressék és becsüljék szülőföldjüket, óvják annak természeti és társadalmi kincseit, az emberek mindenkori értékteremtő munkáját.

„Aki szereti a szépet, az életet szereti.
Aki gyermekkorában megtanult látni...,
az sok-sok év múlva, ha rosszkedvűen, vagy
bánattal sújtottan jár az úton, meglátja
a zöld fűben a sárga kankalin ragyogását, vagy
a fecske röptének eleganciáját,
máris szebbnek látja a világot.”

(Hermann Alice)

Ha majd sok-sok év múlva, azt látjuk, hogy valaki felemel egy madárfiókát, és fészkébe visszateszi, mosolyog a szívünk, érezzük, hogy ismerjük őt, ő valamikor hozzánk tartozott.

2. ÓVODAKÉPÜNK, BÖLCSŐDEKÉPÜNK

Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye a gyermek két és fél éves korától az iskolába lépésig. A bölcsődei nevelés az óvodai nevelés előkészítő szakasza, nem önállóan funkcionál, hanem az óvodai csoport életéhez alkalmazkodva látja el az öt fő két éves gyermek gondozását.

Az óvoda- bölcsőde és az óvoda funkciói közül a legfontosabbak:

- *óvó- védő funkció:* balesetmegelőző, gondozó, testi-lelki-szellemi védelmet nyújtó, harmónia teremtő, környezettudatos, korai prevenciót alkalmazó
- *szociális funkció:* egészséges életmód kialakító, közösség alakító, hátrány kompenzáló, a családi életre pozitív hatást gyakorló
- *nevelő-és személyiség fejlesztő funkció:* érzelmi és értelmi képességeket megalapozó esélyegyenlőséget biztosító, iskolai életre felkészítő

Feladatait a családdal együttműködve, annak elsődlegességével látja el, az óvodába lépés első pillanatától kezdve, a kommunikáció eszközeinek komplex felhasználásával minden tevékenységben.

Kiemelt figyelmet fordítunk az integrált nevelésre, az egyéni kompetenciák megfelelő alakítására, a környezeti nevelésre, a környezettudatos magatartásra.

3. AZ ÓVODAI ÉS BÖLCSŐDEI NEVELÉSÜNK CÉLJA, ALAPELVEI, ÁLTALÁNOS FELADATAI

Óvodai nevelésünk célja:

Az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlesztése, a gyermeki személyiség kibontakoztatása, a hátrányok csökkentése, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével.

Alapelveink:

- Biztosítjuk a gyermekek emberi méltóságát, jogait.
- Biztosítjuk az egyéni képességek kibontakoztatását.
- Alkalmazkodunk a pedagógiai etikához.

- Figyelembe vesszük a gyermekek sajátos, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségleteit.
- Biztosítjuk minden gyermek egyenlő esélyét a színvonalas nevelésben.
- Az alkalmazott pedagógiai eszközöket, módszereket a gyermek személyiségéhez és érési üteméhez igazítjuk, ezzel segítjük a gyermekek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását.
- Tiszteletben tartjuk a hátrányos megkülönböztetés tilalmát.
- Figyelembe vesszük, hogy a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, ebben óvodáink hátránycsökkentő szerepet tölthetnek be.
- Elősegítjük a tevékenységek játékosságát, amelyek a célnak megfelelően lehetnek kötöttek és kötetlenek egyaránt, rugalmas időkeretben.
- Elősegítjük a gyermekek komplex szemléletének kialakítását.
- Lehetőségeket kínálunk, alkalmakat teremtünk, vagy a spontán lehetőségekből kezdeményezünk.
- Lehetőséget adunk a gyermekek ismereteinek, tapasztalatainak természetes környezetben való megszerzésére.
- Az irányított képességfejlesztést a játékon és a környezetünk megismerésén keresztül erősítjük, ezáltal érzelmi kötődést alakítunk ki a közvetlen környezetünkhöz.
- Biztosítjuk a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek számára szükséges segítséget, gondozást, nevelést.

A bölcsődei nevelés-gondozás alapelvei

A családi nevelés elsődlegességének tisztelete

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. A bölcsőde a családi nevelés értékeit, hagyományait megismerve, tiszteletben tartva, azt erősítve vesz részt a gyermekek napközbeni gondozásában. Szükség esetén lehetőségeihez mérten törekszik a hiányosságok korrigálására.

Feladatunk:

A családi nevelés megismerése. Lehetővé tesszük a szülők számára, hogy megismerjék és bekapcsolódjanak az óvoda - bölcsőde életébe.

A gyermeki személyiség tisztelete

A gyermeket – mint fejlődő személyiséget – a kisebb körű kompetenciából fakadó nagyobb segítségigénye és ráutaltsága miatt különleges védelem illeti meg.

Feladatunk:

A gyermek bölcsődei nevelése és gondozása alatti szociális és kognitív kompetenciák fejlődésének segítése.

A nevelés és gondozás egységének elve

A nevelés és gondozás elválaszthatatlan egységet alkotnak. A nevelés tágabb, a gondozás szűkebb fogalom. A gondozás minden helyzetében nevelés is folyik, a nevelés helyzetei, lehetősége azonban nem korlátozódnak a gondozási helyzetekre.

Az egyéni bánásmód elve

A gyermek kompetenciájának elismerésén alapuló választási lehetőség biztosítása, az egyes élethelyzetekben, pozitív megnyilvánulások támogatása, megerősítése, elismerése. Cél a gyermek egyéni kompetenciájának fejlesztése.

Feladatunk:

A bölcsődei nevelésben kezelni kell a naptári kor és a funkcionális kor közötti lényegbeli különbséget. Az egyes gyermekek sajátos egyéni igényeit figyelembe kell venni, ugyanakkor az egészséges és a problémás fejlődésmenetek közötti különbséget a gondozónőnek és óvodapedagógusnak fel kell ismernie.

A biztonság és stabilitás elve

A gyermek személyi és tárgyi környezetének állandósága növeli az érzelmi biztonságot, a napirend folyamatosságából, az egyes mozdulatok egymásra épüléséből adódó ismétlődések stabilitást, kiszámíthatóságot jelentenek a gyermeknek. Az új helyzetekhez való fokozatos hozzászoktatás segíti az alkalmazkodást, a változások elfogadását.

Feladatunk:

Saját gondozónői rendszer, fokozatos beszoktatás biztosítása.

Az aktivitás és önállósulás segítésének elve

A gyermeki próbálkozások elismerő, támogató segítése, a gyermek felé irányuló figyelem és elfogadó szeretet fokozzák az aktivitást.

Feladatunk:

A biztonságos és tevékenységre motiváló környezet megteremtése, a próbálkozások bátorítása, az egyéni kompetenciának megfelelő döntési lehetőség biztosítása, az egyes élethelyzetek átláthatóvá, befogadhatóvá tétele.

Az egységes nevelői hatások elve

A gyermekekkel foglalkozó felnőttek alapvető elveiket egyeztessék az erkölcsi normák és célok tekintetében, a fizikai és érzelmi biztonság, a szeretetteljes gondoskodás nyújtásában nevelői gyakorlatukat egymáshoz közelítsék.

„Saját gondozónő” – rendszer

A saját gondozónő-rendszer a személyi állandóság elvén nyugszik, a csoportból 5 gyermek tartozik a gondozónőhöz.

3.1. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD, GONDOZÁS, SZOKÁSRENDSZER KIALAKÍTÁSA**Célunk:**

- a gyermek testi, lelki fejlődésének elősegítése, az egészséges életvitel, igényének kialakítása,
- mozgásigényének, - testi szükségleteinek kielégítése, egészséges, balesetmentes környezet biztosításával a gyermek egészségének védelme, edzése; prevenciós feladatok ellátása,
- az egészséges életmód kiegyensúlyozott élettempó megteremtése – a rendszeresen ugyanabban az időben végzett tevékenységek visszahatnak az életfolyamatokra, hozzájárulnak az egészségmegőrzés szokásainak kialakításához

- Területei közé tartozik:
  - *gondozás, személyi higiéné*
  - *egészséges táplálkozás*
  - *testi nevelés, mozgás, levegőzés, séta, természetjárás, edzés*

Személyi higiéné

Feladataink:

Tisztálkodás

- a napirend keretei között elegendő idő biztosítása a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére
- a tisztálkodási folyamat megismertetése, helyes sorrendiséggel, technikával, egészségügyi szokásokkal
- a tisztaság alapvető fontosságának, a betegség, a fertőzések megelőzésének tudatosítása
- a test tisztántartásának megismertetése (bőr, fogak, szájüreg, haj, érzékszervek, körmök)
- a ruházat, közvetlen környezetünk tisztántartásának hangsúlyozása
- fejlettség szerinti segítségnyújtás, önállóság fokozatos kialakítása

Öltözködés

- elegendő idő és segítség biztosítása
- összefüggések feltárása az öltözködés és az időjárás között
- megfelelő mennyiségű és minőségű ruházat és cipő használatára javaslat (műszálas anyagok, váltóruhák, lábboltozatot és lábfejet védő cipők...)
- fokozatos önállóság kialakítása

Pihenés

- a nyugodt pihenés feltételeinek biztosítása, a terem szellőztetése
- az elalvást segítő biztonságos szokásrendszer kialakítása –mese, ének, zenehallgatás, testi közelség...)
- a pihenés időtartamának a csoport szükségletéhez igazítása
- az ágynemű két heti mosásáról a szülő gondoskodik

Egészséges, tiszta, biztonságos környezet megteremtése, higiénias szabályok betartása

- a dajkákkal a higiénias szabályok betartatása: mindennapos portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés
- a játékok, eszközök használatának megtanítása
- a biztonságos közlekedés elsajátíttatása
- a gyermekek szükséglete szerint a házi orvos, fogorvos, védőnő bevonása a munkába

Egészséges táplálkozás

A gyermekek testi-szellemi fejlődésének alapvető feltétele a gyermek egészséges táplálása. Az óvodai étkeztetés napjainkban - minden igyekezet ellenére - sem tudja biztosítani az egészséges táplálkozás minden követelményét. A teljesítés nemcsak anyagiakon, hanem szemléleten, étrend összeállításon, egészségpedagógiai kulturáltságon és a szülők segítő együttműködésén (kiegészítő táplálkozáson) is múlik.

A gyermeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta öt alapélelmiszer-csoport mindegyik tagjából kell fogyasztania. Az alapélelmiszer-csoportok között a következőket tartjuk számon:

1. kenyér, pékáru, tésztaféle, rizs
2. gyümölcs, zöldség
3. hús, hal, tojás
4. tej és tejtermék
5. olaj, margarin, vaj, zsír

Feladataink:

- a kulturált körülmények közötti étkezés és felszolgálat feltételeinek megteremtése,
- az életkornak megfelelő kanál, villa, kés helyes használatának megismertetése,
- a különböző ízek megkedveltetése, ösztönzés az intenzív rágásra,
- folyamatos gyümölcsfogyasztás feltételeinek megteremtése,
- a gyermekek számára ismeretlen étel - és italféleségek megszerettetése,
- alternatív egészségfejlesztő programok szervezése,
- játékos keretek közt a lehetőség megteremtése egyszerű ételek elkészítésére,

- a tevékenységek alapját az egészséges táplálkozás egészségre gyakorolt hatásának megfelelően kell kialakítani – őszi piac, zöldséges kertek, őszi gyümölcsök, zöldségek, érzékszervek megmozgatása, kóstolók,
- bolti vásárlások lebonyolítása,
- mindenféle tejtermék megkóstoltatása, azok fontosságának kiemelése (csontok, fogak),
- a családi étkezés befolyásolása egészségnapok, egészséghetek alkalmával (a cukrozott szörpök, kóla-félék, keksz, ropi, chips törlése szokásrendjükből, több tej,tejföl, sajt, hal baromfi,barna kenyér...).

Testi nevelés

Az óvodáskorban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a prevenciós fejlesztő tornák, a mozgásigény kielégítése segít a gerinc deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermekek lábtartása javítható.

A kondicionáló mozgások igazi felfrissülést, felüdülést biztosítanak a gyermekeknek

A rendszeres futások fokozzák a szív jó vérellátását, rugalmasságot, állóképességet.

Feladataink:

- mindennapos edzési lehetőség biztosítása – a környezet, a nap, a levegő kihasználása,
- napi kocogó-futó lehetőségek biztosítása,
- kerékpározás, rollerezés, szánkózás, csúszkálás biztosítása,
- a víz edző hatásának kihasználása,
- az udvaron napos és árnyékos, füves, homokos és betonos rész biztosítása,
- az esztétikus udvar kialakítása virágokkal, cserjékkel,
- a labdás játékokhoz megfelelő nagyságú terület biztosítása,
- a gyurmázás, a bábozás, a dramatikus játékok, énekes játékok feltételeinek megteremtése az udvaron,
- a séták, természetjárások lehetőségeinek megteremtése, legalább kéthetente.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- a gyermekek a saját személyükkel kapcsolatos feladatokat /testápolás, önkiszolgálás étkezés, öltözködés, rendrakás,/ természetes igényként, ill. ellátandó feladatként élik meg és önállóan látják el - az esztétikai igényeiknek is megfelelően, a kialakult szokásoknak megfelelően,
- szükségleteik kielégítését késleltetni képesek a társak és a közös tevékenységek érdekében,
- szívesen kezdeményeznek mozgásos játékokat, szívesen vesznek részt bennük,
- ügyelnek saját maguk és társaik testi épségére; igénylik a mozgást, levegőzést,
- az élet természetes velejárójaként élik meg az egészséget, ismerik a hozzá kapcsolódó alapvető ok-okozati összefüggéseket.
- ismerik az egészségfejlesztés szempontjait, alapjait

3. 2. A TESTI, LELKI EGÉSZSÉG FEJLESZTÉSE, VISELKEDÉSI FÜGGŐSÉGEK

A bántalmazás, erőszak megelőzése

A WHO definíciója:

„ A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és /vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Elhanyagolás: ha szülő vagy gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármely területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy jelenthet egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére.

Érzelmi elhanyagolás: érzelmi biztonság, állandóság, szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolás: az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. (orvosi ellátás késleltetése, orvosi utasítások be nem tartása, védőoltások beadatásának elmulasztása, késleltetése)

Gyermekbántalmazás: sérülés vagy fájdalom okozása a gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt – bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, ill. nem jelenti.

Fizikai bántalmazás: olyan szándékos cselekedet vagy gondatlanság (ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset...) amely a gyermek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet. A közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár...)

Érzelmi bántalmazás: rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelent, amely súlyos és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését, hogy a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelentheti nem megfelelő elvárások támasztását, állandó félelem érzet, szorongás keltését, megszégyenítést, állandó kritizálást, érzelmi zsarolást.

Szexuális bántalmazás: olyan szexuális aktivitásba való bevonás, amelyet a gyermek nem képes megérteni, amelyre a gyermek koránál fogva nem érett, vagy az adott társadalom jog és szokásrendje tilt. A szexuális visszaélés létrejöhet felnőtt és gyermek, vagy gyermek és gyermek között és a tevékenység az agresszor szükségleteinek kielégítését szolgálja. Ez lehet a gyermek kényszerítése bármilyen törvénytelen szexuális aktivitásra, a gyermek kizsákmányolása gyermek prostitúció céljára, vagy felhasználása pornográf anyagok, videók vagy előadások készítésére.

Különleges bánásmódot igényel, *ha gyermek bántalmaz gyermeket.* Fontos, hogy az áldozat és az elkövető egyaránt kapjon segítséget. Speciális terület a testvérbántalmazás, érzelmi és indulati tartalma miatt.

Feladataink:

- közreműködés a gyermek-és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában,
- a veszélyeztető körülmények megelőzése, feltárása, megszüntetése,
- szükség esetén, ha nem tudjuk a veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel megszüntetni, intézkedés kezdeményezése a gyermekjóléti szolgálat felé,
- az erőszakos cselekmények látványának kizárása,

- a szülők felvilágosítása, segítségadás a helyes módszerek alkalmazásában az erőszakot sugárzó tömeghírközlések kivédésére.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei

Feladatunk minden olyan helyzet elkerülése, amely gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgál.

Szabad beszélgetések:

- kirándulási élmények feldolgozása (füstmentesség, pormentesség, szabad légzés, erőkifejtés),
- városi, falusi élmények feldolgozása (az utca forgalma, gépkocsik füstje, gyárak környéke, tömegközlekedés,
- élmények elmondása a dohányfüstös helyiségekről, a család dohányzási szokásairól,
- vélemények a dohányzásról,
- tapasztalatok gyűjtése, hogy miről ismerjük meg a dohányos embert,
- ismeretközlés, magyarázat arról, hogy a nem dohányzókat törvény védi – kit kötelez és kit véd a törvény,
- beszélgetés a dohányzási reklámokról,
- ismeretek összefoglalása a dohányzás ártalmairól,
- beszámoló és értékelés a környezetünkben tapasztalt dohányzásról: mit mondanak a dohányzók a dohányzásról, a káros hatásokról, a megszokásról, a lemondásról; hogyan kell kérni a felnőttektől a dohányzás mellőzését,
- beszélgetés a felnőtté válásról, mit kell tennünk azért, hogy edzettek és egészségesek legyünk.

Baleset megelőzés, elsősegélynyújtás

Feladataink:

- a gyermekek megismertetése a vészhelyzetekkel és a balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőkkel,
- a hétköznapi tárgyak veszélyforrásaira való figyelemfelhívás a balesetek megelőzése érdekében,

- a védő-óvó előírások folyamatos szinten tartása, különösen év elején, kirándulások előtt (egészségük és testi épségük védelmére, a tevékenységekkel együtt járó veszélyforrásokra, a tilos és elvárható magatartásformára),
- az ismertetés tényének és tartalmának dokumentálása a csoportnaplóban,
- a védő-óvó előírások meghatározása a házirendben,
- a gyermekbalesetek megelőzése érdekében és a bekövetkezéskor ellátandó feladatok meghatározása, azok rögzítése az SZMSZ-ben,
- a csoportszobák berendezései állapotának folyamatos ellenőrzése,
- az udvari eszközök szakértői felülvizsgálata.

3. 3. ÉRZELMI, ERKÖLCSI, KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

A befogadás

Már óvodáskor előtt lehetővé tesszük a kisgyermek és a szülő számára az óvodával való ismerkedést. Az óvodai élet elkezdése előtt egy héten keresztül biztosítjuk az anyás befogadást, gyermektől, szülőtől függően.

Időkerete változó lehet, fokozatos időcsökkentéssel vegyenek részt a szülők a folyamatban.

Mindkét óvodapedagógus jelenléte szükséges a gyermek szempontjából. Ez idő alatt a gyermek viselkedési rendet tanul, ami segíti a társas beilleszkedését.

A gyermek első személyes kötődését az” én mondókám, versem, énekem” módszerrel alapozzuk meg.

Célunk:

- a gyermek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normái alapján,
- olyan módszerek, eljárások alkalmazása, amelyek megkönnyítik a gyermek alkalmazkodását a megváltozott körülményekhez, biztonságot, nyugalmat ad,
- megkönnyíteni a szülőtől való elválást, különös figyelemmel a bölcsődés gyermekekre.

Feladataink:

- a gyermekek érzelmi biztonságának kialakítása, folyamatos befogadás,
- az óvónők és szülők kapcsolatának kiépítése, az óvónő és a gyermek érzelmi kapcsolatának megalapozása,
- ha legalább 5-6 új gyermek érkezik a csoportba, szülőértekezlet összehívása, (óvodakezdés ütemezése, átadás, búcsúzás körülményei, tájékoztatás az óvoda napi életéről, az óvoda nevelési irányvonala, törekvései),
- a már óvodás gyermekek felkészítése az új gyermekek érkezésére,
- törekvés arra, hogy csak pozitív érzelmi hatások ériék a gyermekeket,
- a gyermek eddigi fejlődési jellemzőinek megismerése a szülő tájékoztatása alapján,
- szeretetteljes óvónői magatartás, fokozott törődés, egyéni bánásmód érvényesítése,
- a kedvenc játékok, személyes holmik, sajátos szokásaik elfogadása,
- kooperatív magatartással a gyermekek beilleszkedő és alkalmazkodó készségeinek erősítése,
- a befogadás időszakáról írásbeli feljegyzés készítése.

Erkölcsei, közösségi nevelés

Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségben belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában *szeretetteljes, derűs, nyugodt, érzelmi biztonságot nyújtó légkör* és kapcsolatrendszer vegye körül. A családi légkörben kialakul a gyermek érzelmi kötődése társaihoz és a felnőttekhez. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre, játékokra ösztönöz.

Az óvodapedagógus próbálja megérteni - elsősorban érzelmileg - a gyermeket. *A parancsolás helyett igyekezzon kérdezni*, ami elősegíti a megértést, az átélést. Így elérhető, hogy a gyermek igénye, akarata nincs visszaszorítva, hanem más irányba terelhetővé válik.

A tevékenységekhez az óvodapedagógus *biztosítson nagy szabadságot, a pontos határok* megjelölésével. A többszöri „határátlépésnél” konzekvenciákat, következményeket kell levonni, de meg kell adni a *lehetőséget a javításhoz is*. A kialakult *konfliktusokat fel kell dolgozni, fel kell oldani*. Kellő odafigyeléssel, kivárással hallgassa meg az óvodapedagógus, hogy véleménye során a gyermek felelőssége erősödjön.

Az agresszív gyermek ne kapjon figyelmet az agresszivitásán keresztül.

A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélőtárs megbecsülése, értékelése, amelyből *mellőzendő a megbántás, hibáztatás, kioktatás, kiabálás, panaszkodás, prédikálás.*

Tilalom helyett választási lehetőséget kapjon a gyermek, hogy önálló döntéseket hozhassanak.

Célunk:

- otthonos, derűs légkörben találkozzon a gyermek először az óvodánkkal és az óvodapedagógusokkal, s ebben az óvónő-gyermek pozitív érzelmi viszonya meghatározó legyen,
- az óvodapedagógus empátiás képessége, a harmonikus, elfogadó légkör jelentsen mintát a gyermek számára,
- fejlessze önérvényesítő törekvéseit, ugyanakkor fogadja el a *"másságot"*,
- pozitív érzelmi viszony alakuljon ki a környezethez, "mi óvodánk, mi falunk" - annak óvásához,
- olyan erkölcsi normák, viselkedési formák megalapozása, amelyek különböző élethelyzetekben a közösségben élők életét kiszámíthatóvá, biztonságossá, kellemessé formálják, s bennük az egyén boldog, szabad, kiegyensúlyozott személyiséggé válhat /őszinteség, igazmondás, egymás segítése, felelősségvállalás, szabályok tiszteletben tartása stb./.

Feladataink:

- érzelmek felismerésének, az érzelmek feletti kontrollnak kialakítása, belső igények kialakulásának elősegítése, erősítése,
- közös élmények biztosításával az érzelmi kapcsolat erősítése,
- a társas együttélés szabályainak, szokásainak gyakoroltatása,
- a gyermekbarátságok pozitív elősegítése,
- a gyermekek erősítése, bátorítása, hogy belső elégedettségük, pozitív énképük kialakuljon,
- élethelyzetek, szituációk reprodukálásával, a köszönés, kérés, alapvető udvariassági szabályok, illemszabályok elfogadtatása, gyakorlása,
- példamutató, szép, kulturált beszéd alkalmazása minden helyzetben,
- énkép, önismeret, önértékelés, önirányító képesség fejlesztése,
- udvariasság, önzetlenség tulajdonságának alakítása a felnőttek mintaadásával,
- a gyermeki akarat fejlesztése, szabálytudat erősítése,
- egyéni sajátosságok, egyéni képességek figyelembe vétele.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- jól érzi magát az óvodában csoporttársaival, a csoportban dolgozó felnőttekkel,
- elfogadja és tiszteli a gyermekek különbözőségeit,
- a közös tevékenység - annak megszervezése, a benne való aktív, egyénre szabott részvétel természetes igényükké válik,
- örülnek a közös eredményeknek, képesek az együttműködésre, az adódó konfliktusok kezelésére,
- érdeklődők egymás iránt, toleránsak egymás és a felnőtt igényeivel szemben,
- az együttműködés elemi szabályait betartják, a metakommunikatív jelzéseket értik,
- életkoruknak megfelelő szinten képesek erkölcsi ítéleteket alkotni, megfogalmazni,
- kialakulóban van a "mi óvodánk", a "mi falunk", a mi országunk fogalomkör.

Egységes óvoda – bölcsőde

Az érzelmi fejlődés és szocializáció segítése:

- derűs légkör biztosítása, adaptációval járó nehézségek csökkentése;
- szoros személyi kapcsolat kialakítása a gondozónővel;
- egyéni szükségletek kielégítése, az én-tudat egészséges fejlődésének segítése;
- bizalom és elfogadáson alapuló kapcsolatok kialakulásának segítése, az együttélés szabályainak elfogadtatása, empátia, tolerancia fejlődésének segítése;
- közös élmények szerzésének támogatása;
- kommunikatív képességek fejlődésének segítése – meghallgatás, értő figyelem, kérdések megválaszolása.

II. fejezet

NEVELÉSI - FEJLESZTÉSI TERÜLETEK ANYAGA

1. KÉPESSÉG FEJLESZTÉS, INTEGRÁLT FEJLESZTÉS

A képességfejlesztés, ismeretszerzés szervezeti keretének megválasztása az óvodapedagógus szakmai kompetenciájának körébe tartozik. A megismerés anyagától, témájától a gyermekek életkorától, egyéni fejlettségétől függően kötött vagy kötetlen, alkalmi vagy rendszeres formában valósul meg.

A tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, mely megtalálható az óvodai nap egészében. *Alapja* a gyermek egészséges *kíváncsisága, érdeklődése*, tevékenységi vágya.

Lehetséges formái az óvodában:

- utánzásos minta és modellkövetéses magatartás, viselkedéstanulás,
- spontán játékos tapasztalatszerzés,
- gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés,
- gyakorlati probléma - és feladatmegoldás,
- egyéni, differenciált, mikrocsoportos fejlesztés,
- kooperatív technikák alkalmazása.

A kompetencia alapú óvodai program bevezetésére, alkalmazására, a helyi programba való bedolgozására nyertes HEFOP pályázatunk kapcsán került sor (csömödéri, pákai telephelyek) Ez a programcsomag azoknak a fejlesztését, segítségét szolgálják, *akik többek között abban azonosak, hogy mások.... A fejlesztési tervek felosztása, a tématervek jól illeszkednek programunkhoz, ezért azokat a részeket emeljük be tervezésünkbe, amelyek azonos tartalommal, célokkal bírnak.*

Célunk:

- a tanuláshoz szükséges alapkészségek, tulajdonságok fejlesztése játékosan, játék és cselekvéses tapasztalatszerzés közben a gyermek természetes kíváncsiságára,

érdeklődésére alapozva az őt körülvevő természeti és társadalmi világ tevékeny megismerése,

- a változatos tevékenységek során szerzett tapasztalatok, ismeretek rendszerezése, bővítése,
- az ismeretszerzés biztosítása a tapasztalatszerzésen, megfigyelésen, tevékenykedtetésen keresztül, komplex értelmezés és tervezés,
- a képességek fejlettségének megfelelően a fejlesztést szolgáló tevékenység kiválasztása,
- érdeklődés, aktivitás, motivált állapot fenntartása,
- a problémahelyzetek megoldásához szükséges gondolkodási műveletek fejlesztése,
- a 3H-s, az SNI- s, a tanulási nehézséggel küzdő gyermekek felzárkóztatása egyéni vagy mikrocsoportos fejlesztéssel.

Feladataink:

- a harmonikus óvónő gyermek kapcsolatára, a gyermeki kíváncsiságra és tevékenység vágyra alapozva a gyermek közvetlen, sokoldalú érzékelését igénybevevő tapasztalatszerzésének biztosítása,
- a játék és játékoság feltételeinek megteremtése, a megismerési, tapasztalatszerzési folyamatok hatékony és változatos módszerekkel, eljárásokkal való segítése, irányítása,
- a gyermek életkorának, egyéni teljesítőképességének megfelelő, de erő kifejtésre ösztönző feladatok biztosítása,
- gondoskodás az értelmi képességek (érezékelés, észlelés, figyelem, emlékezet gondolkodás) tapasztalati úton, természetes módon való fejlődéséről,
- a természeti és társadalmi környezetünk óvásának, védelmének, gondozásának fontosságára való ráébresztés,
- a felfedezés örömeinek, a minden érzékszervet igénybe vevő érzékelésnek, észlelésnek a biztosítása,
- az akarat, kitartás, önfegyelem, a belső igényének a kialakítása,
- a gyermek segítése, hogy aktív részese, alakítója legyen a problémamegoldó helyzeteknek,
- projektelemekek, téma-hetek alkalmazásával komplex ismeretek nyújtása,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeknek a hátrányok leküzdése érdekében, valamint a tehetséges gyermekek fejlődése érdekében minden lehetőség fokozott kihasználása,

egyénre szabott tevékenységek biztosításával,

- az SNI-s gyermekek egyéni fejlesztésének megszervezése, folyamatos kapcsolattartás, konzultáció a gyógypedagógussal.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- a gyermekek igénylik a környezetükben felmerülő problémák, helyzetek megoldását, ehhez mozgósítani képesek szerzett ismereteiket, tapasztalataikat,
- kialakulóban van akaratuk, önfegyelmük, kitartásuk, a probléma megoldási képességük,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, megosztása,
- a cselekvő- szemléletes és képi gondolkodás mellett, az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van,
- nyitott, érdeklődő, aktívan tevékenykedő gyermek, aki az új kihívást – iskola – bizalommal, kíváncsian várja,
- értelmi képességei – az egyéni adottságok, különbségek mellett - képessé teszik a neki megfelelő iskolatípusban sikeres iskolakezdésre.

1.1. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK

Óvodapedagógus, gyógypedagógus, logopédus közös megfigyelése, fejlettségmérése alapján a **sajátos nevelési igényű gyermekek** fejlesztése érdekében szakértői vélemény beszerzése szükséges, amelyet a Szakértői Bizottság állít ki.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése során **célunk** olyan feltételek biztosítása, amely a gyermekek speciális nevelési szükségleteihez, életkori, érési sajátosságaihoz igazodik. Az érzelmi biztonságon túl szolgáljuk a harmonikus személyiségfejlesztést, a testi, értelmi, szociális fejlesztést, és egyben arra törekszünk, hogy speciális terápiák, módszerek alkalmazásával segítsük a gyermekek fejlődését. A feladat ellátásához szükséges végzettséggel rendelkező szakemberek irányítják és segítik a gyermek fejlesztését. Ezeket a gyermekeket is el kell juttatnunk oda, hogy szívesen járjanak óvodába, hogy megtalálják helyüket a csoportban és ne kerüljenek peremhelyzetbe. Örömmel vegyenek részt a speciális tevékenységekben és a fejlődés kimutatható legyen náluk.

1.2. BEILLESZKEDÉSI, TANULÁSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGGEL KÜZDŐ GYERMEKEK

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekeket szintén szakvélemény alapján segítjük a fejlődésben. Lehetőség szerint az ő fejlesztésüket is gyógypedagógusok végzik.

Fejlesztésük formái és lehetőségei a törvényben biztosított időtartamban történik egyéni fejlesztéssel, felzárkóztatással. Különösen fontos náluk a differenciálás.

Egyéni szükséglettől függően fejlesztésük fő területei a következők:

- észlelési területek együttműködése
- mozgás, finommozgás
- nyelvi készsége és beszédszerveződés
- téri orientáció
- emlékezet, figyelemfejlesztés
- készségfejlesztés: az összetettebb működést igénylő területek fejlesztése
- motivációfejlesztés: sikerélményhez juttatás, reális én-kép kialakítása

1.3. TEHETSÉGGONDOZÁS

Célunk:

- általános képességek megalapozása,
- a tevékenységek sokféleségének biztosítása,
- az erősség kiemelt, egyéni fejlesztése,
- kreativitás fejlesztése,
- én-kép erősítése,
- élményszerző programok szervezése,
- elfogadó, biztonságos légkör megteremtése.

1.4. LOGOPÉDIAI ELLÁTÁS

A logopédiai ellátást minden esetben a Pedagógiai Szakszolgálat logopédusa végzi, akinek a munkáját az óvodapedagógus segíti.

Közös **célunk:** a beszédjavítás, hogy biztosítjuk a gyermekek számára azt a feltétel rendszert, amely figyelembe veszi a beszédhiba és a kommunikációs zavarok gyermekkori tüneteit, a speciális szükségleteket, az egyéni teherbíró képességeket, a fejlődés egyéni ütemét.

A beszédjavító óvodai fejlesztés egyéni, kiscsoportos formában, kötött keretek között történik. A fejlesztéshez szükséges felszereléseket az óvodáink biztosítják.

1.5. A MIGRÁNS GYERMEKEK INTERKULTURÁLIS NEVELÉSE

Alapelveink:

- A migráns gyermekek a magyar gyermekekkel azonos feltételek mellett vehetik igénybe az óvodai nevelést.
- Az egyéni bánásmód elvét az ő nevelésükben is alkalmazni kell.
- A bevándorló családból érkező gyermekek értékét egyediségükben, individualitásukban keressük.

Feladataink:

- felkészülés a gyermek fogadására: tájékozódunk, információt gyűjtünk a gyermek nemzetiségével, kultúrájával, vallásával kapcsolatosan,
- az érzelmi biztonság megteremtése,
- a magyar nyelv elsajátításának segítése, melynek leghatékonyabb eszköze a játék, tere pedig maga a gyermekközösség.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- a gyermekek igénylik a környezetükben felmerülő problémák, helyzetek megoldását, ehhez mozgósítani képesek szerzett ismereteiket, tapasztalataikat,
- kialakulóban van akaratuk, önfegyelmük, kitartásuk, a probléma megoldási képességük,

- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, megosztása,
- a cselekvő- szemléletes és képi gondolkodás mellett, az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van,
- nyitott, érdeklődő, aktívan tevékenykedő gyermek, aki az új kihívást – iskola – bizalommal, kíváncsian várja,
- értelmi képességei – az egyéni adottságok, különbségek mellett - képessé teszik a neki megfelelő iskolatípusban sikeres iskolakezdésre.

Egységes óvoda-bölcsőde

Feladataink:

- a megismerési folyamatok fejlődésének segítése,
- az érdeklődés felkeltése, az érdeklődési kör bővülésének segítése,
- a gyermek életkorának, érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása,
- a gyermek tevékenységéhez igazodó élmények, helyzetmegoldási minták biztosítása,
- az önállóság és kreativitás támogatása,
- az önálló választás képességének segítése,
- a gyermek tevékenységének figyelemmel kísérése, az önkifejezés segítése.

2. TEVÉKENYSÉGFORMÁK

2.1. JÁTÉK

A játék a 3 - 7 éves gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége. A gyermeki fejlődés alapja, legfontosabb tevékenysége.

A játék által észrevétlenül *tanul* a gyermek, kiélheti, kipróbálhatja, gyakorolhatja élményeit. Játék közben a gyermek derűs, felszabadult, a játék *örömforrás* számára. E tevékenységre jellemző a *komolyság, a játéktudat, az utánpótlás, az ismétlés*. Játék során a gyermek számtalan információt ad önmagáról, kellemes és kellemetlen *élményeiről*.

Itt alakulnak társas kapcsolatai, gazdagodnak szociális érzelmei, tapasztalatai, a világról szerzett ismeretei.

Játék során olyan tulajdonságok fejlődnek ki a gyermekben, amelyek később a társadalomban való beilleszkedését elősegíthetik. Rengeteg lehetőség nyílik a társakkal való együttjátszás során az *önállóság kialakítására, az alkalmazkodóképesség, egymás tiszteletben tartásának fejlesztésére.*

A játék fejlesztően hat a gyermek *mozgására*. Segíti az új mozgásformák kialakulását, begyakorlását, fejleszti kézügyességüket. A változatos mozgás ügyesebbé teszi a gyermekeket, növeli önállóságukat, kitartásukat. A veszélyhelyzetekkel való ismerkedés, ezek megoldása hozzájárul kiegyensúlyozott félelemmentes közérzetükhöz. Az udvari játékban a mozgáshoz óvodáinkban megfelelő feltételek állnak rendelkezésünkre. .

Az óvodai nevelés minden területe - így a játék is lehetőséget nyújt az óvónőnek a gyermek beszédfejlettségi szintjének felmérésére, fejlesztésére. Általános képet kapunk a játék alkalmával történő beszélgetésekkor a gyermekek hallási és beszédészleléséről, szókincséről, verbális készségéről. A játékot kísérő érzelmek közlési vágyat ébresztenek.

A gyermekek játék közben feltett kérdései és a továbbkérdezésre bátorító óvónői válaszok ösztönzik a beszédkészséget, erősítik a kommunikációt, fejlesztik a gondolkodást. Az érzelmi biztonság erősítésének, s az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a játékos mozgásokkal is összekapcsolt személyhez szóló höcögtetők, lovagoltatók, arcsimítók, mondókák, versikék stb.

Célunk:

- a gyermekek alapvető tevékenységi vágyának kielégítése,
- a személyiségfejlesztés alapjául szolgáló tevékenység feltételeinek biztosítása,
- testi, szociális, értelmi és kommunikációs képességei, akarat tulajdonságai, érzelmi viszonyulásuk, szokásaik, viselkedésük, alkalmazkodó képességük fejlesztése,
- szabadságra, önállóságra nevelés.

Feladataink:

- megfelelő hely, idő, élmények, játékeszközök biztosítása,
- a gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása,
- a gyermek igényeinek megfelelően a játékba való bekapcsolódás,
- az együttjátszás alapvető szabályainak erősítése,
- a problémahelyzetek megoldására való törekvés az érintettek aktív közreműködésével,
- a társas kapcsolatok alakításában való segítségadás.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- a játék öröme mindvégig megmarad, megerősödik,
- igénylik az együttjátszást a társakkal, képesek komolyabb szabályjáték elsajátítására is,
- a gyermekek játéka elmélyült, a játékörlemek megtervezésére képesek, az ehhez szükséges eszközöket önállóan - vagy segítséget kérve – készítik el, válogatják össze, szerepeiket elosztják,
- kialakulnak az ehhez szükséges manipulatív képességek is (finommotorika),
- játékaik tartalmilag is egyre bővülő, időben, térben, eszközökben, szerepekben, képesek a játéktémák összekapcsolására,
- a játék közben felmerülő konfliktusokat önállóan kezelik, a közös cél érdekében tudnak kompromisszumokat kötni, bonyolultabb szabályokat betartani, megtanulják a siker és kudarc elviselését,
- játékaikat óvják, megbecsülik, a környezet ésszerű rendjét helyreállítják.

A kompetencia alapú program lehetőséget nyújt a képességeket fejlesztő játékokra és a komplex drámafoglalkozásokra is. Az öselemek biztosságot, kiszámíthatóságot, egységérzetet adnak, ami jó alap a hétköznapokban is.

A játékvalasztásnál figyelembe kell venni a csoport életkorát, létszámát, képességét.

3 éves korban: azonosuláson, utánzáson alapuló élményjátékok

ismerkedési és szeretet játékok a társas kapcsolatok erősítésére

4 éves korban: fantáziát fejlesztő játékok

egyszerűbb, együttműködésit kialakító játékok

egyszerűbb koncentrációs játékok

5-7 éves korban: koncentrációt, emlékezetet fejlesztő játékok

ön-és társismeretet fejlesztő játékok

empátiát fejlesztő játékok

szerepjátékok, mesejátékok másképpen

kommunikációt és metakommunikációt fejlesztő játékok

kreativitást, kifejezőkészséget fejlesztő játékok

Célunk:

- a kompetencia alapú nevelés fő célja, hogy a gyermekek pontosan tudják kifejezni magukat,
- erősödjön empátikus képességük, finomodjon esztétikai érzékenységük, értsék, szeressék, óvják, tiszteljék a világot, amiben élnek,
- a drámajátékok részt vállalnak önmaguk és a világ mélyebb megismerésében, megértésében.

Feladataink:

- az indokolatlan, megválaszolatlan kérdések elkerülése,
- a játéktér és a játékidő, a megfelelő csoport létszám biztosítása a játékok igény szerinti ismétlése,
- alkalmazkodás a gyermekek érettségi szintjéhez, a játékok kreatív átformálása a csoport igényéhez,
- törekvés a következő játékvezetői tulajdonságok megvalósulására: rugalmasság, empátia, gyermekismeret, nyitottság, elfogadás, kreativitás, hitelesség.

A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- korának és képességének megfelelő értelmi és érzelmi intelligencia,
- megfelelő szocializáció, szabálytudat, ön és társselfogadás,
- kreatív, gazdag fantázia, empátikus attitűd, jó kifejezőkészség, kommunikáció,
- kitartó, elmélyült a játékban és a feladataiban,
- kíváncsi, érdeklődő a körülötte lévő környezet iránt.

Egységes óvoda-bölcsőde

A játék a kisgyermekkor legfontosabb tevékenysége, a világ megismerésének eszköze, a fejlődés fontos tényezője. A gyermek szabadon választja és külső kényszer nélkül éli meg.

Feladataink:

- eszközök biztosítása,
- elegendő idő biztosítása,
- nyugodt biztonságos környezet létrehozása,
- felnőtt játéka a gyermek játékában,
- kezdeményezés,
- együttjátás, ötletadás,
- megerősítés, segítségnyújtás,
- konfliktus megoldás.

2.2. MUNKA

A munka tevékenységek, cselekvések komplex rendszere. Miközben cselekszik, dolgozik, a gyermek egyre jobban megismeri önmagát, szűkebb, s tágabb környezetére gyakorolt hatását. A munka élményei elvezetnek a természet, az ember tiszteletéhez, a környezettel való harmonikus kapcsolathoz: amit létrehozott azt óvja, védelmezi.

Részterületei:

- *önkiszolgálás:* saját személyük ellátása mindenkor az egyén fejlettségi szintjéhez igazítva (testápolás, táplálkozás, öltözködés, önkiszolgálás...)
- *megbízások teljesítése:* egyénre szabott, kisebbek segítése, alkalmi megbízás az intézmény területén belül stb.
- *a környezet rendjéért, esztétikájáért* végzett feladatok: előkészületek ünnepekhez, az udvar rendjének - évszakhoz kapcsolódó – felnőtt segítségével történő biztosítása
- *növény és állatgondozás:* udvari virágoskert időszakosan adódó feladatainak ellátása, növények telepítése, pótlás, ültetés, gyógynövény gondozás, fűgyűjtés, gereblyezés, hóeltakarítás, seprés...téli madáretetés, táplálékuk előkészítése, (felfűzés, madárkalács készítés stb.), költőhelyeik védelme
- *naposi munka:* középső és nagycsoportos gyermekek tevékenysége az óvodapedagógusok által megszabott munkakörökben
- *felelősi munka* - mosdófelelős, öltözőfelelős

Célunk:

- munka, ill. manipulatív képességek, finommotorika fejlesztése,
- felelősségérzet kialakítása, felismertetni, átéreztetni a gyermekkel a közösségért végzett munka szükségességét, értelmi örömét,
- együttműködési, munkamegosztási, szervezési készség fejlesztése,
- megtapasztalhatják a feladatok közben - az egy-egy feladat ellátására létrejövő önszerveződéseket – egymás erejét, képességét, ügyességét.

Feladataink:

- munkához való pozitív viszonyával példa értékű modell nyújtása,
- olyan feltételek /hely, idő, eszközök/ megteremtése, amelyben a gyermekek nyugodt körülmények között végezhesék el a szükséges feladatokat,
- annak biztosítása, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek is azonos eséllyel vállalhasson neki megfelelő feladatot,
- a mozgásfejlődés, készségfejlődés lehetőségének biztosítása - a gyermek életkorának, egyéni teljesítőképességének megfelelő szinten - a próbálkozás, gyakorlás által,
- a közösségért végzett munkák hasznosságának megerősítése,
- az anyanyelvi nevelés lehetőségeinek kihasználása (a szókincsbővítés, udvariassági formulák használata, relációk pontosságára törekvés),
- fokozatosság a feladatok bevezetésében, az azonos követelmények betartása, a munkák folyamatos, pozitív értékelése.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- kialakulnak a munkák zökkenőmentes elvégzéséhez szükséges készségek (eszközhasználat, szervezési és munkamegosztási készségek),
- fejlődik a nagymozgás, a finommotorika, téri, időbeni tájékozódó képességük biztosabbá válik, erősödik énképük, önértékelésük,
- önként, vagy meghatározott rend szerint vállalják a szükséges feladatok ellátását, pontosabbá válik tevékenységük nyelvi követése,
- örömet találnak a közösségért végzett munkákban,
- felelősséget vállalnak az elvégzett munkáért, egymásért, fejlődik szociális magatartásuk,
- felmérik munkájuk esztétikai és gyakorlati hatását környezetükre.

2.3. ANYANYELVI NEVELÉS

„Az óvodai anyanyelvi nevelés nem részterülete a pedagógiai munkánknak, nem speciális beszéd- készségfejlesztő gyakorlatok sora, hanem a gyermeki személyiség fejlesztésével a nevelési folyamat egészét, a nevelés minden területét átható pedagógiai tevékenység.”

(B.Méhes Magda)

Minden gyermek beszédét meghatározza az otthoni nyelvi környezet.

A gyermek beszédének fejlesztése egyformán érdeke az egyénnek, a családnak és a társadalomnak. A rosszul beszélő gyermek mindenfajta feladatot gyengébben teljesít, mint megfelelő beszédfejllettségű társa. Óvodáinkba kerülő gyermekek között egyre több a megkésett beszédfejlődésű, illetve beszédhibás gyermek. Feladattá vált a logopédiai ellátás biztosítása, a szakszerű segítség mellett fokozott, egyénre szabott fejlesztés. Szoros érzelmi kapcsolat kialakításával az élmények, gondolatok kicserélődését, beszédkedv növelését meghitt hangulatban biztosítjuk.

Fejlesztjük a beszédészlelést/ beszédértést, bővítjük szókincsüket. Odafigyeléssel, érdeklődéssel, meghallgatással, a társas kommunikáció, metakommunikáció kialakulását biztosítjuk.

A személyiségfejlesztés fontos részeként hitelesen közvetítjük a jelzéseket a gyermekek felé. A gyermek - gyermek, gyermek - felnőtt közötti kapcsolatok kialakításánál a hitelesség elengedhetetlen.

Elősegítik mindezt a következő tevékenységek:

- anyanyelvi játékok, beszéd-szituációk
- hang és szójátékok /vers, mondóka
- ritmus és érzékelő játékok
- szerepjátékok
- dramatizálás, bábozás, mesekitalálás/drámajátékok
- üzenetközvetítés, véleménynyilvánítás
- figyelemerősítő, kapcsolatteremtő játékok
- memória, koncentrációs játékok
- hagyományörzés, húsvét, farsang, télapó, karácsony
- szociális képességet fejlesztő játékok
- drámajátékok

Az anyanyelvi nevelés, mint minden tevékenységben jelen lévő feladat épp e sokszínűsége, állandó jelenléte által fejleszhető: oldott, derűs, szeretetteljes légkörben, a gyermeki tevékenységek változatosságával a gyermeki beszéd, beszélgetés elsődlegességének biztosításával.

Az anyanyelvi nevelés felöleli az óvodai nevelés teljes folyamatát.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- a gyermekek szívesen beszélnek, a magyar nyelv sajátosságainak megfelelően (hangszín, hanglejtés, hangsúly, ritmus),
- meghallgatják egymást, igénylik, hogy őket is meghallgassák, érzelmeiket mimikájukkal, metakommunikációjukkal megerősítve hitelesen közvetítik,
- történeiket, élményeiket egyre pontosabban, árnyaltabban fogalmazzák meg, szókincsük egyre bővül, egyre több nyelvi fordulatot, szólást, régies kifejezést ismernek, többet használnak is,
- játékhelyzetekben a kedvelt irodalmi élményeiket visszatükrözik, a jellemző szó- és mondatfordulatokat a megfelelő beszédhelyzetben alkalmazzák,
- ráéreznek a vers, mondóka, rímus hangulatára, szívesen hallgatják és ismétlik azokat,
- vannak kedvenc meséik, mesehőseik, egymásnak is szívesen mesélnek,
- kedvenc irodalmi élményeiket önállóan dramatizálják, bábozzák,
- tisztán ejtik a beszédhangokat.

2.4. MOZGÁS

Az óvodába kerülő egészséges gyermek szeret mozogni, tevékenykedni. Életkori sajátosságaikból adódóan számunkra az az igazán érthető és feldolgozható információ, amit mozgás, tevékenység útján megtapasztalhatnak. Ezért nagyon fontos a mozgásfejlesztés, amely az aktív mozgásoktól a finommotoros manipulációig mindent magába foglal és az egész személyiség fejlesztésére irányul.

A sajátos nevelési igényű és a „viselkedésproblémás” gyermek mozgásfejlesztésében különösen nagy jelentőségű a tudatos, célzott, egyéni fejlesztés, amelynek tervszerű kidolgozása a gyógypedagógus feladata.

Célunk:

- a mozgásvágy ébrentartása a mozgásigény kielégítése,
- a természetes mozgások, a testi képességek fejlesztése a nagymozgásoktól a finommotorikáig,
- az egészséges testi fejlődés elősegítése (légzés, keringés, csont, izom, izomrendszer),
- a személyiség egészének fejlesztése (egészséges életmód kialakítása, egészségmegőrzés, edzés),
- az értelmi képességek fejlesztése (testséma, énkép megerősítés, keresztcsatornák, térbeli tájékozódó képesség, koordinációs képességek, egyensúlyérzék fejlesztés).

Feladataink:

- a testi képességek fejlesztése,
- a természetes mozgásigény felkeltése, fenntartása, kielégítése,
- az egészségmegőrzés feladatainak ellátása,
- a mindennapos mozgás megszervezése, lebonyolítása,
- nagy és finommozgások fejlesztése,
- a térben való tájékozódás, helyzetfelismerés alakulásának segítése,
- legalább heti egy kötelező foglalkozás szervezése,
- zenés tornák szervezése,
- a mozgással kapcsolatos szókészlet fejlesztése,
- önértékelés és önbizalom fejlesztése a sikeres feladatmegoldások eredményeként.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- örömet lelnek a mozgásban, amely összerendezettebb, harmonikusabb, koordináltabb nagymozgást és finommotorikát jelez;
- testfelépítésük arányos, fejlett, teherbíró;
- mozgásuk szándékos irányítására képesek, kitartóak, a természetes mozgásformákat /járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás, labdajátékok/ csapatversenyben is szívesen alkalmazzák;
- téri tájékozódó képességük, értelmi képességeik fejlettsége az - egyéni különbségek mellett képessé teszik a gyermeket a sikeres iskolakezdésre.

Egységes óvoda-bölcsőde

A mozgás alapvető formái kialakulásának időszaka 0-3 év. Az egészséges gyermek mozgásigénye nagy. A gondolkodás fejlődése ebben a korban érzékszervi-mozgásos sémákon keresztül történik.

Feladatunk:

- széleskörű mozgáslehetőség biztosításával a mozgástapasztalatok megszerzésének segítése,
- kötetlen szabad mozgástevékenység feltételeinek biztosítása a csoportszobában és a játszóudvaron egyaránt lehetővé kell tenni, hogy az eszközöket bármikor használhassa a kialakított szokásokon belül,
- a finommotorika fejlődéséhez a feltételeket biztosítani kell csoportban és szabadban is.

2.5. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

Társadalmi és természeti környezet

Minden nevelési terület a maga sajátos eszközeivel hozzájárul, segíti a világ, a környezetünk megismerését.

A környezeti nevelés jelen van az óvodai élet minden területén.

Összhangban van az óvodai nevelés alapprogramjával és a környezet és természetvédelmi törvény vonatkozó paragrafusaiival.

A környezet megismerésének folyamatában az óvodapedagógus modellt ad az érzelmi és értelmi töltésű megismerésre is. A megismerés során a kis egységek megismerése mellett (analitikus megismerés) a holisztikus megismerés is jelen van - a hatások egységben érik a gyermeket.

A környezeti nevelés pedagógiai módszerei beszélgetés, elbeszélés, szemléltetés stb., valamint a természettudományos megismerés sajátos módszerei, megfigyelés, leírás, vizsgálódás, kísérlet, mérés, összehasonlítás stb. egységben szolgálják a gyermek megismerését.

A természettudományos módszerek komplexen szolgálják az óvodai nevelés célkitűzéseit.

A megfigyelés során a megfigyelő és gondolkodási képességek fejleszthetők. Természetes környezetében figyeljen meg mindent, ami elérhető (növény, állat, tárgyi környezet)

A leírás a megfigyelt jelenségek rajzos ábrázolásait és a szóbeli megfogalmazás során a beszédkésztséget fejleszti (ami tőlünk távoli, nem megközelíthető, nem megtapasztalható közvetlenül, pl.: tengerek, hegyek, bolygók).

A vizsgálódás - kísérlet a természet mesterséges megfigyelésén keresztül a tapasztalatszerzést, a megfigyelőképességet fejleszti. (pl. víz, anyagok, állatok, növények)

A mérés összehasonlítás során matematikai tapasztalatokat szereznek a gyermekek.

A környezeti nevelés szervezeti keretei és helyszínei igen változatosak, kötetlenek, esetenként kötöttek.

Falusi környezetünkben kiapadhatatlan forrása van az ismeretszerzésnek. A szabad természetben tett séták, kirándulások során megismerhetik a falu környékét, mezőt, erdőt, patakot. Észlelhetik a változásokat, pozitív, negatív irányban egyaránt, amit az emberek okoznak, megtanulják védelmezni, óvni a környezetet, vigyázni tisztaságára.

Megtapasztalják az évszakok az időjárás változásainak hatását a természeti környezetre, saját testükre. A faluban történő séták során megfigyelik környezetük változásait - épülő házak, közterületek szépítése - látogatásokat tesznek helyi üzemben, vállalkozóknál, intézményekben, stb.

Sikerélményt nyújthat a gyermekek számára a családoknál szervezett közös tapasztalatszerzés, kerti, háztartási, betakarítási munkálatokban való aktív részvétel. Növénygondozás, madáretetés a gyermekek számára lehetőséget nyújt munkájuk gyakorlati hasznosságának felmérésére, tapasztalatok gyűjtésére.

A nagyobb kirándulások során a gyermekeknek lehetősége nyílik a tapasztalatszerzésre. Történelmi, illetve természeti érdekességekkel ismerkedhetnek meg. A séták, kirándulások és utazások során közlekedési tapasztalatokat szereznek a gyermekek, amit szituációs játékokban elmélyítünk.

A hagyományosnak tekinthető felsoroltakon kívül kihasználjuk a helyben, illetve a közelben adódó lehetőségeket, pl. kiállítás megtekintése, mozi, színház.

A természetbeni, illetve kísérleti megfigyelések mellett a médiák szerepe sem állítható háttérbe. A természettudományos folyóiratok, könyvek, filmek, képek tágítják a gyermek látókörét, érzékeltetik helyét a világmindenségben, földrajzilag, történelmileg és társadalmilag egyaránt.

A környezeti megismerés tevékenységei során különböző anyagokkal, termékekkel, virágokkal, stb. kerülnek kapcsolatba.

A beszélgetések során a beszédfejlesztés és a hozzá kapcsolható verselés, mondókázás a komplexitást biztosítja.

A Csömödéri Telephelyen a gyermekek nevelésében kiemelt szerepet kapnak a természeti környezettel kapcsolatos tevékenységek.

Célunk:

- tapasztalatok szerzése a szűkebb és tágabb természeti, emberi, tárgyi környezet viszonyairól,
- a motivált állapot létrehozása, fenntartása és ezáltal pozitív érzelmi viszony kialakítása a természethez, a környezetünkhöz.

Feladataink:

- a gyermek nyitottságára építve segítjük elő, hogy a gyermek rácsodálkozzon a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt,
- a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra építve biztosítunk a gyermeknek változatos tevékenységeket, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhet a természeti és társadalmi környezetről,
- biztosítunk alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- nyitottak a környezet jelenségeire (szűkebb és tágabb természeti, társadalmi),
- tapasztalataik segítik a környezetben való eligazodást, tájékozódást, az ok-okozati összefüggések felismerését, megfogalmazását,
- megismerik a növényeket, állatokat, képesek különböző szempontok szerinti csoportosításra, ismeri nevüket,
- elemi fogalmakkal rendelkeznek az időről, a napszakokról, évszakokról, azok változásairól, az emberek munkájának hasznosságáról,
- ismerik testüket, tisztelik a szüleiket, a családjukat,
- a helyi hagyományokon keresztül pozitív érzelmi viszony alakul ki a szülőföldhöz,
- gyakorlati tapasztalatok útján természetes igényükké válik a természet védelme, az emberi értékek tiszteletben tartása, a szépre való rácsodálkozás.

Egységes óvoda-bölcsőde

A bölcsődés gyermek számára is ösztönző erő a természet, amely a gyermeki személyiség fejlődésére nagy hatással van. A természet kifogyhatatlan tárháza a játéknak, alkotásnak, az ezekhez kapcsolódó ismeretszerzésnek.

Csak az egészen fiatal korban elkezdett környezeti nevelés lehet biztosíték, hogy a gyermekben pozitív viszonyulás alakuljon ki a természet iránt.

A bölcsődés gyermeket elsősorban az állatok érdeklik, figyelik azokat, utánozzák hangjukat, mozgásukat.

A természeti jelenségek megfigyelése érdekes tapasztalatot jelenthet.

A föld, víz, levegő természetes módon jelen van életükben.

Feladataink:

- az udvaron madarak, rovarok, csigák megfigyelése,
- képeken a szabadban látott állatok keresése, hangjuk utánzása, énekek mondókák az állatokhoz kapcsolódva,
- állatbábokkal a tapasztalatok felidézése, hangutánzás,
- ismerkedés a háziállatokkal, vadon élő állatokkal képekről,
- madáretetés,
- fák, bokrok, virágok megfigyelése a különböző évszakokban,
- időjárás megfigyelése,
- ismerkedés a zöldségekkel, gyümölcsökkel – szín, forma, nagyság, íz, illat,
- homokkal, vízzel való tevékenységek.

Matematikai tapasztalatszerzés

A matematikai nevelés nem ismeretek száraz közlését, hanem játékos cselekvést jelent, mely a gyermek minden érzékszervét bevonja a spontán tapasztalatszerzésbe.

Szükség van a kötött tevékenységekre, elsősorban az 5-6-7 éves korcsoportban, amikor mindenki ugyanazt az információt kapja. A gyermeknek a kötött tevékenységekben is

cselekvő résztvevőnek kell lennie. Az egyéni, páros és mikrocsoportos foglalkoztatás során az óvodapedagógus differenciáltan foglalkozhat a gyermekekkel. A problémahelyzeteket a gyermekek saját logikájuk szerint gondolkozva, próbálkozva, kísérletezve oldják meg.

Semmiképpen ne vegyük el a felfedezés örömét, hanem tartsuk ébren érdeklődésüket. Azt, hogy a matematikai nevelés tartalmából melyiknél elégedhetünk meg a játékidőben szerzett benyomásokkal, vagy mely matematikai összefüggést dolgozzuk fel kötött tevékenykedtetés közben, azt az óvodapedagógus dönti el. Az óvodapedagógusnak a pontos matematikai megfogalmazásokat kell használnia, de a gyermektől a pontatlan, de a lényeget tükröző fogalmazást is el kell fogadni.

Az óvodapedagógus saját kreativitásával bármit felhasználhat matematikai ismeretek nyújtására.

Célunk:

- a gyermeket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedezése, megtapasztalása, összehasonlítása játékos tevékenykedéssel,
- matematikai érdeklődés felkeltése, matematikai alapképességek elsajátítása.

Feladataink:

- elemi ok- okozati összefüggések felismertetése, megtapasztalása,
- logikus gondolkodás megalapozása,
- az óvodai élet egészét átható matematikai vonatkozású megismerési lehetőségek: gondozás, öltözködés, étkezés, munka, környezetkultúra, ének-zene, mese, vers, ábrázolás, mozgás és az egésztest összefogó játék lehetőségeinek kihasználása,
- kialakítjuk a tapasztalatok, ismeretek rendszerét,
- élmények megszerzésére törekszünk,
- fejlesztjük az önálló problémamegoldás iránti igényt.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- a matematikai jellegű helyzeteket szívesen fogadják, átlátják, a felmerülő problémahelyzeteket saját fejlettségi szintjükhez mérten szóban is megfogalmazzák, megoldást keresnek,

- különböző szempontok szerint képesek halmazokat csoportosítani, összehasonlítani, mérni, rendezni,
- sort képesek alkotni 2-3-4 elem ritmikus változásával,
- biztosan számolnak tízes számkörben, műveletek végzésére képesek,
- téri tájékozódó képességük kialakul, az irányokat képesek követni, cselekvésben a névutóknak megfelelően tevékenykedni, térben és síkban,
- képesek a térbeli kiterjedések síkban való "kivetítésére," síkbeli alakzatokat meghatározott szempontok szerint csoportosítani,
- képesek adott formát másolni megváltozott méretekben is,
- megfigyelik, meglátják a rész és egész viszonyát,
- arányokat, relációkat képesek helyesen meghatározni.

2.6. MŰVÉSZETRE NEVELÉS, HAGYOMÁNYŐRZÉS

2.6.1. Mesélés, verselés

Az érzelmi biztonság megadásának fontos eszközei a többnyire játékos mozgással összekapcsolt mondókák, dúdoló, höcöggetők, lovagoltatók, versek, stb. Ezek ritmusukkal a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki - érzelmi élményt adnak, megalapozzák a felnőtt- gyermek viszonyt. Különösen fontos ez a beszoktatás időszakában.

"A mese a gyermek érzelmi - értelmi és etnikai fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese- képi és konkrét formában - tájékoztatja a gyermeket a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyatairól, a lehetséges megfelelő viselkedésformákról".

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát. A játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett, intim állapotában eleven belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. A mesében megjelenő konfliktusok, szorongások, érzelmek, majd a megoldásukhoz vezető út a gyermekek önkifejezésének, önértékelésének fontos állomásai, s ez tükrözik játékukban is (bábozás, dramatizálás). Fontos, hogy az újraalkotáshoz szükséges tárgyi és térbeli feltételeket, úgy teremtsük meg, hogy közben a gyermekek kreativitása, önállósága, a játék komolysága ne szenvedjen csorbát.

A mindennapi verselés, mesélés óvodai életünk meghatározó és kedvelt tevékenységei közé tartoznak, melyben elsődlegesek a magyar népmesék. A gyermekek életkoruknak megfelelően elsősorban magyar népmese válogatással ismerkedhetnek, melyek szorosan kapcsolódnak gyermekek mindennapi érzésvilágához, tapasztalataikhoz, vágyaikhoz, félelmeikhez, a környező világhoz. Ízelítőt adhatunk a külföldi népmesékből is.

A nagyobbak megismerkedhetnek folytatásos történetekkel is. Külön kell figyelniük azokra a hatásokra, amelyek pozitív, vagy negatív irányban érik a gyermekeket (színházi élmények és a filmek, különösen a válogatás nélküli nem gyermek korosztály számára készült filmek hatása), biztosítani kell ezen élmények "kijátszását" a játéktevékenységük során.

A vers aktualitásában, ritmusában, rímeiben, dallamában, hangulatában adja azt a kisgyermeknek, amire hivatott. Esztétikai élményt, egy sajátos játékot a szavakkal, hangokkal, helyzetekkel, ehhez azonban alapvető a jól felkészült, helyes kiejtéssel rendelkező, szuggesztív óvónő, aki közvetíti a pillanathoz illő verset.

Célunk:

- a magyar nyelv szépségének, kifejező erejének megismertetése,
- a helyes nyelvhasználat, mondatszerkesztés elsajátítása,
- a biztonságos önkifejezés megalapozásának biztosítása,
- a korosztálynak megfelelő változatos irodalmi élmények befogadása.

Feladataink:

- "beszélő" - "beszéltető" környezet megteremtése,
- oldott, derűs légkör biztosítása,
- irodalmi élmény nyújtása, ehhez megfelelő előadásmód,
- a levegővel való helyes gazdálkodás megtanítása,
- a beszédészlelés, beszédmegértés képességének fejlesztése,
- szókincsbővítés,
- a beszéd tartalmi és formai oldalának gyakoroltatása.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- szeretik a mesét, annak különböző formában történő feldolgozását (színház, báb),
- ráéreznek a vers, mondóka, rigmus hangulatára, szívesen hallgatják és ismétlik azokat,

- vannak kedvenc meséik, mesehőseik, egymásnak is szívesen mesélnek,
- kedvenc irodalmi élményeiket önállóan dramatizálják, bábozzák,
- tisztán ejtik a beszédhangokat,
- érdeklődnek a hangok, betűk iránt,
- óvják a könyveket,
- játékhelyzetekben a kedvelt irodalmi élményeiket visszatükrözik, a jellemző szó- és mondatfordulatokat a megfelelő beszédszituációban alkalmazzák.

Egységes óvoda-bölcsőde

A vers, a mese hatással van a kisgyermek érzelmi, értelmi és szociális fejlődésére.

Sokféle helyzethez kapcsolódhat, alakulását a gyermek pillanatnyi állapota, igényei befolyásolják. Felhasználhatjuk a népköltészeti és az irodalmi alkotásokat is.

2.6.2. Manuális tevékenység

A manuális tevékenység magába foglalja a következő tevékenységformákat:

- rajzolás - változatos anyagokra, különböző eszközökkel
- nyomdázás - dugó, termés, szivacs, kész formák stb. felhasználásával
- festés - különböző anyagokra, különböző eszközökkel
- képkialakítás - kollázs, montázs, textil, csempekép, fonal, növények, anyagok felhasználásával
- kézimunka - fűzés, varrás, szövés, hajtogatás
- konstruálás - kész és félkész eszközök felhasználásával
- gyurmázás, anyagok formázása - tészta, liszt, gyurma, agyag, gipszöntés
- környezet átalakítás - belső tér, polcok, bútorzat "rendezése"

A manuális tevékenység a tárgyi és elvont világ megismerését, feldolgozását, újra alkotását teszi lehetővé a gyermek számára.

Az ábrázolás az önmegvalósítás, önkifejezés eszköze. A gyermek ízlésének, alkotó és befogadóképeségének, fantáziájának kibontakoztatását, esztétikai nevelését szolgálja.

A gyermekek mindennapi életébe, játékába az ábrázoló tevékenységek, technikák minél több lehetősége épül be. A technikák gyakorlására minél több ideje és lehetősége nyílik, alkotásai annál kifejezőbbekké válnak, tükrözik ismereteit, érzelmi megnyilvánulásait.

A gyermeki fejlődés mozgatórugója az önfejlesztés lesz, hiszen a gyermek is arra törekszik, hogy alkotásai egyre inkább hasonlítsanak a valóságra.

Figyelembe kell vennünk az egyes gyermekek közötti képesség és adottságbeli különbségeket. Az egyéni segítségnyújtás módjának ehhez alkalmazkodni kell.

Kiemelten kell foglalkoznunk a gyengén látó, a mozgásában és érzékelésében korlátozott gyermekekkel. Látásproblémával küzdő gyermekekre fel kell figyelnünk. Sajátos nevelési igényű gyermekekkel a vizuális differenciáló képesség fejlesztését egyéni útmutatások alapján látjuk el, különös figyelemmel a szem - kéz koordináció ügyesítésére, a finommotorika fejlesztésére.

A manuális tevékenységekre a novai óvodában fektetünk a legnagyobb hangsúlyt.

Célunk:

- maga az örömteli cselekvés elérése,
- az ábrázoló tevékenység iránti vágy felkeltése, mellyel a gyermek reprodukálja az őt körülvevő világot,
- tárgyasult formában elképzeléseinek megvalósítása.

Feladataink:

- segíteni a gyermeket a pontosabb vizuális emlékezésben,
- sokoldalú tevékenységforma biztosításával, a technikák elsajátításával a finommotorika fejlesztése,
- tér, forma és színérzékelés, képi gondolkodás, plasztikai kifejező készségük fejlesztése,
- esztétikai érzékenység megalapozása, ismerkedés a népi művészetek értékeivel a feltételek biztosítása: anyagok, eszközök állandó és jól elérhető helyen legyenek minden napszakban esztétikusak legyenek, biztosítsanak élményt a munka során,
- a gyermekek szabadon választhassanak, próbálkozhatnak,
- megfelelő idő és hely biztosítása (udvaron is).

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- szívesen és rendszeresen használják az ábrázolás eszközeit,
- képessé válnak a belső kép "kivetítésére" változatos technikákkal,

- munkáik részleteikben gazdagok, egyéniek, árnyaltabbak, törekednek a befejezés megvalósítására,
- finommotorikájuk kialakulóban van, fegyelmük, figyelmük, monotónia tűrésük képessé teszi őket az iskolai feladatok ellátására,
- együttműködésre képesek, egymás munkáját is értékelik, törekednek az esztétikus megoldásra,
- játék tevékenységükhöz szükséges kiegészítők elkészítésére képessé válnak, a teret is átalakítják ennek megfelelően változatos technikák és anyagfélések felhasználásával,
- sokrétű tevékenységük által gazdagodik, színesedik egyéniségük,
- művészeti alkotásokat szívesen „birtokba vesznek”.

Egységes óvoda-bölcsőde

A vizuális és esztétikai nevelés kezdeti formái fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlődésének. Örömforrás a tevékenység maga, nem az eredmény.

Feladataink:

- a gyermek környezetének ízléses berendezésével a szép iránti fogékonyság fejlesztése,
- a szabad rajzoláshoz, gyurmázáshoz, festéshez az anyagok, eszközök biztosítása,
- az eszközökkel való bánásmód megtanítása,
- különböző technikák megismertetése,
- az alkotókedv ébren tartása.

2.6.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelés elsősorban az érzelmre hat, de egyidejűleg az értelemre is, tehát a zenei nevelésnek a gyermeki lét egészét át kell hatnia. A magyar zenei nevelés alapja - "Kodályi" örökség" - mely hordozza és gazdagítja az anyanyelvi örökséget, néphagyományőrzést.

A zenei képességfejlesztés anyagának feldolgozása óvodáinkban elsősorban Forrai Katalin által kidolgozott "Ének az óvodában" segítségével valósul meg.

Fontos, hogy a zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan a gyermekek örömmel, érzelmi átéléssel, felszabadultan énekeljenek, bármelyik tevékenységhez kapcsolódóan. Ehhez

elengedhetetlen a megfelelő légkör, a szívesen daloló, dúdoló mondókázó óvodapedagógus, ez a légkör biztosítja a megfelelő motiváltságot.

A zenei hallás fejlődése a személyiség fejlődésével összhangban áll. A képességektől függ, hogy milyen könnyen és gyorsan sajátítja el a gyermek a zenei ismereteket.

A zenéhez kapcsolódó tevékenység állandó mozgást, cselekvést kíván, melynek alapja a közös ének, majd az együttmozgás. A mozgási képességek elsajátítása utánzással történik, ezért az óvodapedagógus által nyújtott minta segíti a gyermek mozgásfejlődését, tökéletesedését.

A tánc hatására fejlődik az ügyesség, gyorsaság, hajlékonyság, rugalmasság, helyes testtartás, kultúrált mozgáskészség. Erősödik a téri tájékozódó képesség.

A különböző népi játékokban vállalt szerepek elősegítik a szabálytudat kialakulását, erősödik fegyelme, önfegyelme, fejlődik énképe, személyisége.

A tánc a népi játékokkal együtt lehetőséget ad a gyermeki alkotó fantázia szárnyalására.

A népdalok, a néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Megismertetjük a népi hangszerekkel a gyermekeket, lehetőséget biztosítunk a nap folyamán használatukra.

Valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, amely ezekben megtalálható, s az óvodapedagógus az adott gyermek, gyermekcsoport képességéhez, érdeklődéséhez, igényeihez igazodva választási lehetőséget kínálhat. Napközben bármikor adódhat lehetőség egy-egy az adott szituációhoz érzelmileg kötődő dal éneklésére, mondóka mondására, dúdolására, zümmögésére.

A gyermeknek lehetősége van a neki legjobban tetszőt megtanulni.

Elsősorban zalai gyűjtésekből (Horváth József, Vajda József) keresünk a gyermekek számára ünnepeinkhez, jeles napjainkhoz kapcsolódó rigmusokat, mondókákat, kiszámolókat, dalokat.

Szívesen megtanuljuk a gyermekektől azokat a népzenei kincseket, amelyet a nagyszülői házból hoznak.

Igényes komolyzenei remekművekkel is megismertetjük őket.

Célunk:

- a zenei anyanyelv befogadására való képesség megalapozása,
- zenei hallásának, ritmusérzékének, érzékelési készségének, harmonikus, szép mozgásának fejlesztése,
- közösségi élmények nyújtása énekes játékokon, közös zenélésen keresztül.

Feladataink:

- zenei élmények nyújtása,
- készségek fejlesztése a mozgás- hang- szöveg összehangolása,
- néptáncok, népi játékok, hagyományok megismerése,
- a felnőtt minta nyújtása, hogy annak utánzásával az éneklés, zenélés részévé váljon a gyermekek mindennapi tevékenységének.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- szívesen, örömmel, érzelmi átéléssel dalolnak, kezdeményezik a népi játékokat, mozgásokat,
- az esztétikus körtartás, testtartás, a mozgáskultúra elemei rögzülnek, az egyenletes ritmus, lüktetés megjelenik mozgásukban,
- az életkoruknak megfelelő mennyiségű dalt, mondókát, játékot ismernek, felismernek, melyet különböző ritmusban is visszaadnak,
- a magyar anyanyelvre jellemző ritmussal, tagolással, hangszínnel képesek a zenei ismereteik reprodukálására,
- zenei alkotó kedvük megnyilvánul más tevékenységekhez kapcsolódva (dramatizálás, báb, egyéb játéktevékenység, túrázás, kirándulás, utazás stb.),
- észreveszik, megkülönböztetik a környezetük "hangjait",
- képesek a természet kincseinek felhasználásával hangszereket készíteni,
- szívesen hallgatják a felnőtt énekes és hangszeres előadását, egyes komolyzenei műveket,
- térformákat alakítanak önállóan is.

Egységes óvoda-bölcsőde

A gyermek életkori sajátosságaihoz, egyéni fejlettségéhez, hangulati állapotához igazodó ének, mondóka felkeltik érdeklődését, formálják esztétikai ízlését, pozitív érzelmeket keltenek, érzelmi biztonságot nyújtanak. Ismétlődések, játékos mozdulatok erősítik a zenei élményt.

2.6.4. Hagyományörzés

A hazánkhoz igazán kötődő gyermekek neveléséhez először szűkebb környezetünket kell megismertetnünk és megszerettetnünk. Természetes egységben kell látnunk és láttatnunk a gyermekekkel a világot. Végig kell járnunk *elődeink szokásainak történetét, mert a múltra építhetjük a jövőt*. A hagyományok közösségteremtő, emberformáló lehetőségeit kell kihasználnunk.

A régi szokások felelevenítésével olyan közösségi játékok lehetőségét teremtjük meg, amelyek játszása során a gyermekek nem direkt ismeretközlés által, hanem közvetlen élményen keresztül válhatnak részesévé a hagyományon alapuló vidám szórakoztatásnak, ismeretgyűjtésnek.

A mindennapi életünkhöz kapcsolódó hagyományainkat a gyermekekkel együtt alakítottuk ki. A jeles napokhoz, az őszi, téli, tavaszi ünnepkörökhöz kapcsolódó hagyományaink óvodánként változóak. Mindkét esetben domináns a helyi környezet, a helyi szokások. Minden óvodának kötelessége a helyi hagyományok ápolása, meg kell keresni azokat a módszereket, amellyel azok bevihetők a gyermekek közé. Az óvodák helyi nevelési programja és az éves munkaterv részletesen tartalmazza ezek feldolgozását.

Ez a tevékenységi forma a Pákai Székhelyintézményben kap jelentős szerepet.

Célunk:

- elemi ismeretek nyújtása a világról, segítve az alapvető készségek fejlődését,
- saját környezetünk, tájegységünk szokásainak megismertetése,
- a régi paraszti kultúra a népművészet értékeinek felszínen tartása.

Feladataink:

- az erkölcsi kultúra fejlesztése,
- a népművészet nemes egyszerűségének, formagazdagságának kiemelése,
- a magyar népmesék által a gyermekek szókincsének, erkölcsi ítélőképességének gazdagítása,
- a magyar népzene értékeinek kiemelése, népi hangszerek, tánclépések megismertetése,
- tájegységünk népszokásainak felelevenítése, beszélgetések és gyakorlati megvalósítás útján,
- a régi paraszti életvitel, eszközök, használati tárgyak megismertetése (Göcseji Falumúzeum),

- a jeles napokon keresztül a helyi hagyományok felkutatása, azok ápolása.

2.6.5. Integrációs Pedagógiai Program (IPR)

A programot 2009 óta a Csömödéri Telephelyen működtetjük, ahol a 3 H-s gyermekek létszáma évről-évre növekszik. A 2014 / 2015 –s tanévben a pákai óvodában is bevezetésre került.

Mindkét óvodában Helyi Integrációs Program került kidolgozásra.

Helyi IPR programunk jellemzői:

- gyermekközpontú, csaláorientált
- olyan interdiszciplinális megközelítés, amely a korai gyermekkori fejlődés kérdésében kompetens, minden szakmaszeretöt egyenrangúan fontosnak és egymást kiegészítőnek tart
- kinyilvánítja azt a pedagógiai állásfoglalást, amelyet alkalmasnak tart az érintett gyermekek esélyegyenlőségének megteremtésében

Kiemelt területeink:

- Komplex állapotfelmérés
- Kommunikációs nevelés
- Érzelmi nevelés, szocializáció
- Egészséges életmódra nevelés
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése
- A szociális ellátórendszerrel való együttműködés
- Óvoda-iskola átmenet támogatása
- Kapcsolattartás a szülőkkel

Célunk:

- óvodáink körzetében minden 3 éves 3H-s gyermek óvodába kerüljön,
- minden 3-7éves gyermek rendszeresen járjon óvodába, ahol tudatos nevelő-fejlesztő munkával biztosítjuk a gyermekek iskolai sikerességét, egyenlő esélyét az iskolakezdéshez,
- az igazolatlan hiányzások minimalizálása,
- az egyéni fejlesztések eredményeként év végére 5-10%-s fejlődés legyen mérhető,

- kommunikációs képesség, szociális képesség tudatos fejlesztése,
- a szociális hátrányokból adódó lemaradások kompenzálása,
- együttműködő partneri kapcsolatok kiépítése annak érdekében, hogy a gyermekek sokoldalú fejlesztése megvalósuljon, és rendelkezzenek az iskolai élet megkezdéséhez szükséges képességekkel, készségekkel.

A program keretében évente pályázatot nyújtunk be az Emberi Erőforrások Minisztériumához. Pályázataink minden évben támogatásban részesültek. Részletes költségvetési és pedagógiai tervet készítünk, amely az éves program zárásakor szakmai és pénzügyi beszámolóval zárul.

3. A FEJLŐDÉS LEGGYAKORIBB JELLEMZŐI A BÖLCSŐDÉSKOR VÉGÉRE

- Nagyon sok területen önálló a gyermek: egyedül étkezik, öltözködik, tisztálkodik, kevés segítséget igényel.
- Már nemcsak a szoros felnőtt-gyermek kapcsolatban érzi magát biztonságban, hanem szívesen játszik társaival is.
- Jól tájékozódik a környezetében, ismeri a napi eseményeket, a csoportban kialakított szokásokat, szabályokat, az ezekhez való alkalmazkodás nem jelent nehézséget számára.
- Környezete iránt nyitott, érdeklődik minden, szívesen vesz részt új tevékenységekben.

III. fejezet

Az óvodai és bölcsődei élet megszervezése

1. ÓVODÁINK SZERKEZETÉNEK BEMUTATÁSA

A pákai székhelyintézményben, a csömödéri és novai telephelyeken két-két csoport működik

Páka: 1 részben osztott kiscsoport, 1 részben osztott nagycsoport

Csömödér: 2 vegyes csoport

Nova: 1 óvoda-bölcsőde csoport, 1 vegyes csoport

Csoportszervezésünk elvei:

- legfontosabb kérdés a csoportlégkör és a gyermekek közti együttműködés
- minden gyermeket azonos jogok és kötelességek illetnek meg
- nem zavarhatják egymást
- a nagyobb, ha akar, segíthet a kisebbnek, de ez nem kötelező
- az összetétel életszerű, a családi, testvéri együttlétet modellálja
- a kicsik beilleszkedése hamar lezajlik
- a kialakult szokásrendszer, hagyományok, társas kapcsolatok fokozzák a kisebbek biztonságérzetét
- létrejönnek az utánpótlás feltételei
- a fiatalabbak fejlődési üteme felgyorsul
- a fejlettebbek „tanítói” szerepben felelősségérzetüket növelhetik
- gyorsabb ütemű a fiatalabb gyermekek játékfejlődése, a modell értékű idősebbektől átveszik a szabályokat
- az idősebbek megértőbbek a nyilvánvaló különbség miatt
- a fejlettségi különbözőség megértést nevel ki a tanulási folyamatokban is, elfogadja a szintkülönbségeket
- az érzelmi hullámzások szélesebb skálán mozognak, a féltő szeretet felé viszi el a gyermeket, az elfogadás érzése erőteljesebben alakul a „másság” iránt
- az egyéni képességfejlesztésre nagyobb a lehetőség.

2. A NEVELÉS IDŐKERETEI ÉS TERVEZÉSE

2.1. Napirend

A jól szervezett, folyamatos és rugalmas napirend biztosítja a gyermekek igényeinek, szükségleteinek kielégítését, a nyugodt, folyamatos gondozás feltételeit. Annak megvalósítását, a napirenden belül az egyes gyermekek igényeit úgy kell kielégíteni, hogy közben a csoport életében is áttekinthető legyen a rendszer, a gyermekek tájékozódhassanak a

várható eseményekről, kiiktatódjon a felesleges várakozási idő. Ez egyben a csoport belső nyugalma is biztosítja.

A napirend biztonságot ad és állandóságot jelent a gyermekek számára.

A folyamatos napirend lehetővé teszi az étkezések folyamatosságát is.

A folyamatos tízórai 5 csoportban, a folyamatos uzsonna 3 csoportban valósult meg.

Óvodánk napirendjét egy intervallumban behatároltuk, ezen belül az óvodák saját körülményeiket tekintve készítik el a napirendjüket, amit az óvodában a szülők számára jól látható helyen kifüggesztünk.

Az óvoda és az egységes óvoda-bölcsőde csoport napirendje és az abban foglalt tevékenységbázis nem azonos a bölcsődés és az óvodáskorú gyermekekre vonatkozóan. Mégis a tevékenységeket egymáshoz kell illeszteni úgy, hogy az eltérés ne legyen éles. Biztosítani kell az egyes cselekvésekbe való kölcsönös bekapcsolódást és átjárhatóságot.

A napirend rugalmassága, folyamatossága lehetővé teszi, hogy egyéni tempó, teljesítőképesség, igény szerint végezhesék, ill. differenciáltan végeztethessük a gyermekekkel a tevékenységeket.

2.2. Hetirend

A hetirend kialakításában is a folyamatosság és a rendszeresség az elsődleges. Domináló szempont a rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás, amely elősegíti, hogy a gyermekek életének észrevétlen szabályozója legyen.

A hetirend általánosságban foglalja össze a megvalósítandó feladatokat.

Az élmények feldolgozása komplex formában történik. A tevékenységek időtartamát mindig a gyermekcsoport összetétele, figyelmének tartóssága és motiváltság-szintje határozza meg.

Nem napokat, hanem heteket tervezünk, hisz a gyermekek bármikor változhatnak, vagy napokig tovább vihetnek bizonyos tevékenységeket. Lehetőséget kell biztosítanunk arra is, hogy a párhuzamosan végezhető tevékenységekre is elegendő idő legyen.

A hetirendet a kötetlen és kötött, rendszeres és alkalmoszerű tevékenységek összessége alkotja. A helyi adottságoktól függően tartalmát és időrendi elosztását tekintve különbözőek lehetnek. Az éves munkaterv tartalmazza az egyes óvodák hetirendjét.

2.3. Tervezés

A nevelés tervezésekor figyelembe kell venni, hogy minden gyermek más, minden gyermek saját kompetenciával rendelkezik, ezért minden gyermek fejlődését elsősorban saját magához kell mérni, ezért másként is kell értékelné. A nevelés és ismeretszerzés tervezése egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg.

A tervezés során a feladatrendszerből kiindulva tervezzük meg a gyermeki tevékenységeket és ezen keresztül a szükséges fejlesztéseket

Alapdokumentumunk a Pedagógiai Program.

Minden óvodában irányadó a Helyi Nevelési Program.

Az egyes óvodák éves munkatervéből készül el a közös éves munkaterv.

Havi gondozási tervünket a hónap végén értékeljük.

A tevékenységek 1 vagy 2 heti tervezésével biztosítjuk a gyermeki tapasztalatok előre nem tervezhető tartalmának megjelenítését is.

Minden gyermekről személyiséglapot vezetünk, amely a gyermek fejlődésének tükré. Ennek formája, tartalma egységes az óvodáinkban.

A Difer - mérést két alkalommal (október-november, május) végezzük a középső és nagycsoportos gyermekeknél. A mérés eredményeire építve fejlesztési tervet dolgozunk ki, amelyet játékokkal végzünk.

3. KAPCSOLATAINK

3.1. Rendszeres külső kapcsolatok

Óvodáink a feladatok eredményes ellátása érdekében rendszeres kapcsolatot tartanak fenn:

- családdal,
- a fenntartóval,
- a gyermekek egészségügyi ellátásáról gondoskodó társintézményekkel (házi orvos, területileg illetékes fogorvos),
- gyermek – és ifjúságvédelmi hatóságokkal, gyámhatósággal
- pedagógiai szakszolgálatokkal (Zala Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Székhelyintézménye és a Zala Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Lenti Tagintézménye),

- gyermekjóléti szolgálattal,
- a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Lenti Tankerületével,
- a helyi általános iskolákkal,
- az egyház szervezetével (pákai katolikus egyház),
- művelődési intézményekkel: színház, könyvtár (Griff Bábszínház, Lenti Városi Könyvtár, a települési könyvtárak),
- Zalaegerszegi Pedagógiai Oktatási Központ
- Kistérségi Társulás,
- Roma Nemzetiségi Önkormányzat (Csömödér),
- Közép-Magyarországi Szociális Ellátó Nonprofit Kft. (Csömödér),
- alapítványok (Nova, Páka),
- egyéb szervezetek: Tűzoltóság, Rendőrség.

3.2. A kiemelt intézményekkel, szervezetekkel való kapcsolattartás

a. Családdal

Az óvoda és a többcélú csoport dolgozóinak azonos álláspontot kell képviselni. A partneri viszonyokat úgy teremtjük meg, hogy a helyi programban foglalt elveinket egyeztetjük a szülői igényekkel, de nem sérülhetnek azok csak azért, hogy egyes kívánságok érvényre jussanak. Meg kell ismernünk a család szokás- és szabályrendszerét, nevelési módszereit, ha szükséges tapintatosan befolyásoljuk azt.

El kell érünk, hogy a szülő elfogadja segítő szándékunkat. Tisztelnünk kell őt akkor is, ha nevelési normái hiányosak, vagy elfogadhatatlanok.

A beszoktatás célja, hogy megismerjék egymást, a fokozatosság, amely biztonságot ad a szülőnek és gyermeknek egyaránt. Időpontját, a látogatások gyakoriságát közösen alakítjuk ki, illeszkedve a napirendhez, a helyi szabályokhoz. Úgy szervezzük a beszoktatást, hogy az a pedagógus irányítsa, aki a gyermek saját nevelője lesz.

Az egyes telephelyek a kialakult szokásaiknak, hagyományaiknak megfelelően alakítják a kapcsolatot.

Szülői értekezletek, fogadóóra, napi beszélgetés, faliújság üzenő füzet, nyílt ünnepek, rendezvények, kirándulások, munkadélutánok, családi délutánok, fejlesztési tervek megbeszélése.

b. Fenntartóval:

- az intézmény működésével, működtetésével összefüggő feladatok ellátására
- az óvodák átszervezésére, megszüntetésére
- a tevékenységi kör módosítására
- a név megállapítására
- pénzügyi-gazdálkodási tevékenységére /költségvetés, költségtérítés, szociálisan adható kedvezmények /
- az intézmény ellenőrzésére
- gazdálkodási, működési, törvényességi szempontokra, személyes, tárgyi költségvetésére és fejlesztésére
- a gyermek és ifjúságvédelmi tevékenységre
- a gyermekbalesetek megelőzésére
- a Pedagógia Program alapján végzett tanfelügyeleti ellenőrzések értékelésére, nyilvánosságra hozására
- az intézmény nyári nyitvatartási rendjének megállapítására
- intézménybe történő jelentkezések meghatározására

c. Gyermekjóléti, családsegítő szolgálattal:

- a védelembe vételre, vagy megszüntetésre
- veszélyeztetettség megállapítására, megelőzésére vagy megszüntetésére
- eseti jelzésekre, esetmegbeszélésekre
- beszámolók meghallgatására
- előadásokon, rendezvényeken való részvételre
- telefonos, személyes beszélgetésekre
- intézkedési terv kidolgozása a hátrányos helyzet csökkentésére

d. Zala Megyei Pedagógiai Szakszolgálat:

Az intézmény logopédiai és gyógypedagógiai szolgáltatása előzetes egyeztetés után a szakszolgálatokkal ingyenesen történik.

- a logopédiai fejlesztésre szoruló gyermekek kiszűrésére
- heti egy alkalommal e gyermekek fejlesztésére
- iskolaérettségi vizsgálatok kérésére
- magatartászavaros, tanulási nehézségű gyermekek státuszának megállapítására

- pszichológiai vizsgálatok kérésére
- diszlexia prevencióra

e. A novai és a pákai általános iskolával

- tanévnyitó ünnepélyen való részvételre
- IPR kapcsán az óvoda-iskola átmenet kidolgozására
- nyílt napok látogatására
- Mikulás- Kupa szervezésére
- a leendő 1. osztályos tanítónő nagycsoportosokkal való ismerkedésére
- ünnepélyeken, rendezvényeken való kölcsönös részvételre
- a nagycsoportos gyermekek 1. osztályba történő látogatására

f. Az egyházak képviselőivel:

A vallásgyakorlással összefüggő jogok, kötelezettségek megállapítása az alkalmazottakra és a gyermekekre az Nkt. Vhr. 3. § (8) foglaltak megtartásával történik.

A hitoktatás írásos szülői igény alapján történik.

Az óvoda biztosítja a vallási neveléshez szükséges helyet, és eszközöket.

4. GYERMEKVÉDELEMSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG

Gyermekeink különböző szociokulturális környezetből kerülnek óvodáinkba. Fontos, hogy nevelő-fejlesztő munkánk során mindig figyelembe vegyük a gyermekek egyéni képességeit, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, segítsük tehetségük kibontakoztatását és felzárkóztatását.

Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet kialakulását az esetek többségében anyagi okok, rossz lakásviszonyok, megromlott családi kapcsolatok, egészségügyi okok, nevelési hiányosságok és az ingerszegény környezet hiányosságai idézik elő.

Nagyon fontos a szülőkkel való pozitív kapcsolat, családlátogatás, családi délutánok. Az egyéni beszélgetések a legcélravezetőbbek, ilyenkor gyermeknevelési tanácsokkal segíthetjük őket.

A gyermekvédelmi munka minden óvodapedagógus feladatkörébe beletartozik.

Célunk:

- a gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése;
- hátránykompenzációval az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára;
- azoknak a körülményeknek a feltárása, amelyek óvodásaink családi helyzetét érintik, illetve veszélyeztetik.

Feladataink:

- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek kiszűrése,
- szükség esetén jelzés a Gyermekjóléti Szolgálathoz,
- hatósági eljárás kezdeményezése a gyermek bántalmazása, súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása esetén,
- hatóság kérésére környezettanulmány készítése,
- a pedagógiai munka koordinálása,
- a szülők segítése: nevelési, gondozási, mentálhigiéniai ismeretek átadása,
- rendszeres tájékoztatás a gyermek fejlődéséről, fokozottabb együttműködés kialakítása a nevelőmunkában,
- egyéni, differenciált bánásmóddal a testi, erkölcsi, értelmi fejlődés elősegítése,
- a felzárkóztatás és a tehetséggondozás megvalósítása,
- szükség esetén családlátogatások szervezés.

5. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZUBJEKTÍV ÉS OBJEKTÍV FELTÉTELEI

5.1. Személyi feltételek

A Pákai Öveges József Óvoda alkalmazotti létszáma: 18 fő

Óvodapedagógus: 7 fő

Mb óvodavezető: 1 fő

Dajka: 6 fő

Szakképzett kisgyermekgondozó-nevelő: 1 fő

Pedagógiai asszisztens: 2 fő

Óvodatitkár: 1 fő

Csömödér: 2 fő óvodapedagógus, 2 fő dajka, 1 fő pedagógiai asszisztens

Nova: 3 fő óvodapedagógus, 2 fő dajka, 1 fő kisgyermekgondozó-nevelő

Páka: 2 fő óvodapedagógus, 2 fő dajka, 1 fő pedagógiai asszisztens

Mb óvodavezető: Petőné Kulcsár Zsuzsanna

Kapcsolattartók: Málics Zoltánné – Páka

Magai-Király Eszter - Nova

Tóth Péterné - Csömödér

Óvodapedagógusok heti munkaideje: 40 óra

kötött munkaidő: 32 óra

A Nemzeti Köznevelésről szóló 2011.évi CXXIX. Törvény egységben szemléli a pedagógus munkáját, a heti 40 órás munkaidő felől közelíti meg. A kötött munkaidőt – 32 órát – a gyermekekkel való közvetlen, a teljes óvodai életet magába foglaló foglalkozásra kell fordítani. A kötött munkaidőt gyermek csoportban, a munkaidő fennmaradó részéből heti négy órát - a nevelést előkészítő, azzal összefüggő egyéb pedagógiai feladatokra, a nevelőtestület munkájában való részvételre a gyakornok segítésére és helyettesítésre - az óvodában e feladatok ellátására kell fordítani.

Az óvodába érkező gyermekek alapos megismerésének és szakszerű fejlesztésének alapvető feltétele az óvónők folyamatos önképzése, továbbképzése, önálló tanulása.

A nevelőtestület belső továbbképzéseit az óvodapedagógiai témájú rendezvényeken hallott, tapasztalt szakmai információkra építjük, egyéni érdeklődés, felajánlás és a nevelőtestület igénye alapján. Ezek az ún. szakmai értekezletek, beszámolók részét képezik az éves munkatervnek, és segítik az óvodapedagógiai változásokkal történő lépéstartást.

Fontos a nevelőtestület önálló alkotó munkájának segítése és értékes szakmai ötletek közkinccsé tétele, valamint az új kolléganők óvodáink közösségébe való beilleszkedésének támogatása.

5.2.Tárgyi feltételek

Mindegyik óvodánk külső szigeteléssel, hőszigetelt nyílászárókkal ellátott.
A csömödéri óvodában napkollektorok biztosítják az áramszolgáltatást.
Tágas, füvesített, árnyékolt udvarokkal rendelkeznek óvodáink, a közutak zajától mentesített környezetben.

Az udvari játékok EU-s szabványhoz történő igazítása, javítása – esetleges bontása - jelenleg is rendezés alatt áll. A pákai óvodában megtörtént a tanúsítványok beszerzése, a novai óvodában folyamatban van, a csömödéri óvodában az elkövetkezendő tanév elsődleges feladata lesz.

Óvodáink objektív feltételrendszerének fejlesztése az éves költségvetési keret függvénye.
A működés alapfeltételei mindhárom óvodánkban adottak, a kötelező eszközszükséglettel minden óvodánk rendelkezik. Kivétel a tornaszobák hiánya, mely csak a pákai óvodában adott.

Az eszközállomány hiányosságából fakadóan nincsenek a nevelőmunkánkat akadályozó tényezők.

Felhasznált szakirodalom

A bölcsődei gondozás-nevelés minimum feltételei és a szakmai munka szempontjai.

Módszertani levél. Országos Család-és Gyermekvédelmi Intézet, Bp. 1999

A Bölcsődei Nevelés - Gondozás Országos Alapprogramja Bp. 2008

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja Bp. 2012.

Porkolábné Dr. Balogh Katalin: *Komplex Prevenció Óvodai Program*

Volán Humán Oktatási és Szolgáltató RT.: 1999

Tevékenységek központú óvodai nevelési program: Miskolc 1996.

B.Méhes Vera: *Az óvónő és az óvodai játék* Tankönyvkiadó Bp. 1982.

Mérei Ferenc - V.Binét Ágnes: *Gyermeklélektan* Bp. 1975.

Villányi Györgyné: *Játék a matematika?* Tárogató Kiadó Bp. 1993.

Az óvodai nevelés országos alapprogramja: Országos Pedagógiai Intézet 2012.

Bakonyiné Vincze Ágnes: *Játék és gondolkodás* Közgazdasági és Jogi
Könyvkiadó Bp. 1989.

Testnevelés az óvodában: Magyar Testnevelési Egyetem Torna Tanszék

II. Országos Szakmai Módszertani Konferencia
szakanyaga Bp. 1991.

Dr.Gósy Mária: *Beszéd és beszédviselkedés az óvodában*

TANSZER - TÁR BT 1993

Tóth János: *A mozgásszervek védelme gyermekkorban*

Békéscsaba 1996

A 2. Országos Szakmai - Módszertani Konferencia anyaga

Budapest 1992

M. Komáromi Gyöngyi: *Civilizáció és Kultúra - Gyermekközpontú nevelés az organikus
kultúra jegyében*

Keszthely, Életfa alapítvány 2000

Dr.Pinczésné dr. Palásthy Ildikó: *Tanulási zavarok, fejlesztő gyakorlatok*

Pedellus tankönyvkiadó KFT 2006.

A Kompetencia Alapú Óvodai Nevelési Program: suliNova Közoktatási- fejlesztési és

Pedagógus-továbbképzési KHT.

Bp. 2006.

Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelvei: Budapest, 1996.

Legitimációs záradék

A Pedagógia Programot a 2015. 08. 31-i alkalmazotti értekezleten a nevelőtestület tagjai elfogadták:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Pedagógiai Programot a Szülői Szervezet 2015. 09. 01-án véleményezte:

.....
.....
.....
.....

„Hozzon a gyermeknek mindenki, amit tud:
játékot, zenét, örömet.

De, hogy mit fogad el: azt bízunk rá.

Csak az a lelki táplálék válik javára, amit maga is kíván.”

Kodály Zoltán